ÖYKÜLER I
OSCAR WILDE

İngilizceden çeviren: Nurettin SEVİN

MUTLU PRENS

Kentin yukarısında, yüksek bir sütun üstünde Mutlu Prens'in yontusu duruyordu. Baştan başa ince, saf bir altın tabakasıyla kaplıydı; gözleri iki parlak gök yakuttu, kılıcının kabzasında da kocaman bir al yakut parlıyordu.

Yontuyu pek beğeniyorlardı. Sanatçı zevkleri olduğu ününü kazanmak isteyen bir belediye meclisi üyesi, "Sanki hava fırıldağı... öylesine güzel," diye düşüncesini belirtti; ama kendisinin pek pratik olmadığını sanırlar korkusuyla hemen ekledi: "Ancak, o kadar da yararlı değil."

Dikkatli bir anne, ay için tutturup ağlayan oğluna, "Mutlu Prens kadar olamıyor musun? O hiçbir şey için ağlamayı aklına bile getirmez" dedi.

Umutsuz bir adam, bu çok güzel yontuya bakarak, "Hele, dünyada tümüyle mutlu biri varmış" diye söylendi.

Hayır kurumunun çocukları parlak kırmızı pelerinleri, tertemiz beyaz önlükleriyle kiliseden çıkarlarken "Tıpkı melek gibi," dediler.

Matematik öğretmeni, "Nereden biliyorsunuz?" diye sordu, "Hiç melek görmediniz ki."

Çocuklar, "A, düşlerimizde var ama..." dediler. Matematik öğretmeni de kaşlarını çatıp pek ciddi tavır takındı, çünkü çocukların düşlemlerle uğraşmasını doğru bulmazdı.

Bir gece küçük bir kırlangıç kente doğru çıkageldi. Arkadaşları bir buçuk ay önce Mısır'a gitmişler, ama bu geri kalmıştı. Çünkü en güzel saza gönül vermişti.

Ona ta İlkyaz'ın başında, iri sarı bir kelebeğin peşi sıra ırmaktan aşağı doğru uçarken raslamış, sazın ince ve kırılgan beline öyle vurulmuştu ki konuşmak için önünde durmuştu.

Sözü döndürüp dolaştırmaktan hoşlanmayan Kırlangıç, "Sizi seveyim mi?" dedi. Saz da yerlere dek eğildi.

Bunun üzerine kırlangıç kanatlarını suya değdire değdire gümüş halkalar çizerek onun çevresinde döndü, döndü.

Bu onun yanıp yakılmasıydı ve bütün yaz sürdü.

Öteki kırlangıçlar, "Gülünç bir ilgi; parası yok, sonra soyu sopu da kum gibi," diye cıvıldadılar. Doğrusu ırmak da sazlarla dopdoluydu. Sonra güz gelince hepsi uçup gitti.

Onlar gittikten sonra Kırlangıç pek yalnız kaldı ve sevgilisinden bıkmaya başladı, "Hiç konuşmuyor," dedi, "Sanırım hoppalığı da var, çünkü hep rüzgârla cilveleşiyor." Rüzgârın her esişinde saz kesin en zarif iltifatlarını yağdırırdı. "Evine böyle bağlı olmasını kabul ederim..." diye sürdürdü konuşmasını, "... ama ben gezmeye bayılırım, dolayısıyla karım da gezmeden hoşlanmalı."

Sonunda ona, "Benimle geliyor musun?" diye sordu; saz başını yukarı kaldırdı. Evine pek bağlıydı.

Kırlangıç, "Sen beni oyaladın. Ben piramitlere gidiyorum, hoşçakal!" diye haykırıp uçtu.

Bütün gün uçtu, geceleyin kente vardı; "Acaba nereye insem? Umarım kent benim için hazırlıkta bulunmuştur," dedi.

Sonra yüksek sütunun üstündeki yontuyu gördü.

"Burada kalırım. Bol havalı, çok güzel bir yer" diye Mutlu Prens'in tam ayaklarının arasına kondu.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Çevresine bakınıp uyumaya hazırlanırken, kendi kendisine yavaşça, "Yatak odam altından," dedi; ama, tam
başını kanadının altına koyarken, üstüne iri bir su damlası düştü. "Ne tuhaf şey, gökte bir tek bulut yok, yıldızlar
parıl parıl parlıyor da gene yağmur yağıyor. Avrupa'nın kuzeyinde iklim doğrusu pek kötüymüş," diye haykırdı;
"Saz yağmurdan hoşlanırdı, ama bu onun bencilliğinden başka bir şey değildi." Derken bir damla daha düştü.
"Yağmurdan koruyamayacak olduktan sonra yontunun ne gereği var? İyi bir baca külâhı bulmalı" diye uçmaya
davrandı.
Ama daha kanatlarını açmadan üçüncü bir damla düştü. Başını kaldırıp bakınca ne görsün?
Mutlu Prens'in gözleri yaş içindeydi, altın yanaklarından da gözyaşları akıp duruyordu. Yüzü ay ışığında o kadar
güzeldi ki küçük Kırlangıç'ın yüreği sızladı:
"Kimsiniz?" dedi.
"Ben Mutlu Prensim."
Kırlangıç, "Öyleyse niye ağlıyorsunuz?" diye sordu, "Beni sırılsıklam ettiniz."
Yontu, "Ben sağken, daha yüreğim insan yüreğiyken gözyaşı nedir bilmezdim, çünkü kapısından üzüntünün
giremediği Sans Souci sarayında otururdum. Gündüzün bahçede arkadaşlarımla oynar, akşamları da büyük
salonda dansın başına geçerdim. Bahçenin çevresini saran pek yüksek bir duvar vardı. Ama, onun gerisinde ne
olduğunu sormayı aklıma bile getirmezdim. Çevremde her şey o kadar güzeldi ki... Buyruğumdakiler bana Mutlu
Prens derlerdi; doğrusu mutluydum da; eğlence mutluluksa... İşte böyle yaşadım, böyle öldüm. Artık ölüyüm
diye beni buraya, böyle yükseğe diktiler. Şimdi beldemin bütün çirkinliğini, olanca düşkünlüğünü görüyorum.
Yüreğim kurşun olduğu halde elimden ağlamaktan başka bir şey gelmiyor."
Kırlangıç kendi kendine, "Ne, som altından değil mi?" dedi. Kişisel düşüncelerini açıkça söylemeyecek kadar
nazikti.
Yontu alçak, uyumlu bir sesle: "Uzakta", dedi, "küçük bir sokakta yıkık dökük bir ev var. Pencerelerinden biri
açık, içinde de masa başında oturmuş bir kadın görüyorum. Yüzü zayıf ve yıpranmış. Dikiş iğnesini
dürtüklemekten delik deşik, kızarmış, sert elleri var, çünkü bu kadın terzi. Kraliçenin saraydaki söyleşi
arkadaşlarından en güzeli için saray balosunda giyilmek üzere canfes bir giysi üstüne çarkıfelek çiçekleri işliyor.
Odanın köşesinde, bir yatakta küçük oğlu hasta yatıyor. Ateşi var. Portakal istiyor. Annesindeyse ırmak
suyundan başka verecek bir şey yok; çocuk da ağlıyor. Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, kılıcımın
kabzasındaki yakutu çıkarıp ona götürmez misin? Ayaklarım bu altlığa perçinli de kıpırdayamıyorum."
Kırlangıç, "Beni Mısır'da bekliyorlar," dedi. "Arkadaşlarım Nil'de aşağı yukarı uçuşup iri nilüferlerle konuşuyor.
Yüce Firavun'un türbesinde neredeyse uykuya dalarlar. Boyalı tabutu içinde kendi de oradadır. Baharatla
bezenmiş, sapsarı kefenle sarılmıştır. Boynunda uçuk yeşil yeşimden bir zincir vardır. Elleri de solgun
yapraklara benzer."
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç" dedi. "Bir gecelik yanımda kalıp yardımcım olmaz mısın? Çocuk
öylesine susamış, annesi de öyle bitkin ki."
Kırlangıç yanıtladı: "Oğlan çocuklarını da hiç sevmem. Geçen yaz ırmakta kaldığım sıralarda bana hep taş atan

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

iki terbiyesiz çocuk vardı, Değirmenci' nin çocukları. Doğallıkla taşları bana hiç değdiremezlerdi; biz
kırlangıçlar hızlı uçtuğumuzdan, bizi taşla vurmak kolay değildir. Sonra ben çevikliğiyle ünlü bir ailenin
çocuğuyum. Ama, ne de olsa bu saygısızlık belirtisidir."
Ama Mutlu Prens'in öyle üzgün bir görünüşü vardı ki Kırlangıç ona acıdı: "Burası çok soğuk," dedi, "Ancak
gene yanınızda bir gece kalır, işinizi görürüm."
Prens, "Sağol, küçük Kırlangıç." dedi. Kırlangıç da Prens'in kılıcındaki kocaman yakutu gagasıyla aldı ve kentin
çatıları üzerinden karanlığa daldı.
Beyaz mermer meleklerin oyulu olduğu kilise kulesinin yanından geçti. Sarayın önünden süzülürken dans sesleri
duydu. Güzel bir kız sevgilisiyle balkona çıktı; erkek kıza: "Şu yıldızlara şaşıyorum, şu aşkın gücüne
şaşıyorum," dedi.
Kız, "Kraliçenin balosuna dek bari giysim yetişseydi," diye yanıt verdi, "Üstüne çarkıfelek çiçekleri işletiyorum;
ama terziler öyle tembel ki."
Irmağın üzerinden geçip gemilerin serenlerine asılı fenerleri gördü. Yahudi mahallesinin üzerinden aşarken
Yahudilerin pazarlık ede ede bakır terazilerle altın tarttıklarını gördü.
Sonunda yıkık dökük eve varıp içeri baktı.
Çocuk yatağında ateş içinde çırpınıyor, annesi de uyukluyordu; kadıncağız pek yorgundu. Bir sıçrayışta içeri
girip kocaman yakutu masanın üstüne, kadının yüksüğünün yanına bıraktı. Sonra kanatlarıyla çocuğun alnını
yelpazeleye yelpazeleye yatağın çevresinde hafif hafif uçtu. Çocuk,"Nasıl da serinledim, sanırım iyileşiyorum,"
diye tatlı bir uykuya daldı.
Sonra Kırlangıç, Prens'in yanına dönüp yaptıklarını anlattı, "Ne tuhaf," dedi, "Hava pek soğuk olduğu halde
vücudum sanki çok sıcak."
Prens, "Çünkü iyilik ettin" dedi. Küçük Kırlangıç da düşünceye varıp sonra da uykuya daldı. Düşünmek her
zaman uykusunu getirirdi.
Gün ağırırken ırmağa inip yıkandı. Kuşbilim profesörü köprüden geçerken, "Ne görülmemiş şey! Kış
mevsiminde bir kırlangıç!" deyip o kentin gazetesine upuzun bir mektup yazdı. Herkes ondan söz etti. Yazı,
anlayamadıkları birçok sözcükle dopdoluydu.
Kırlangıç, "Bu gece Mısır'a gidiyorum," dedi. Bu düşünceyle içi içine sığmıyordu. Bütün genel anıtları ziyaret
edip kilise kulesinin tepesinde uzun uzun oturdu. Nereye gitse serçeler cıvıldaya cıvıldaya, birbirlerine, "Ne
kibar bir yabancı..." dediler. Kırlangıç da pek eğlendi.
Ay doğunca Mutlu Prens'in yanına döndü, "Mısır'da görülecek işiniz var mı? Hemen yola çıkıyorum" diye
seslendi.
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi. "Bir gececik daha kalmaz mısın?"
Kırlangıç, "Beni Mısır'da bekliyorlar" diye yanıt verdi, "Yarın arkadaşlarım ikinci çağlayana kadar uçacaklar.
Orada hasır otlarının arasında bir su aygırı yatar. Koca granit bir taht üstünde Tanrı Memnon oturur. Bütün gece
yıldızlara bakar, sabah yıldızı belirince bir sevinç çığlığı atar, sonra da susar. Öğleyin sarı sarı aslanlar su içmeye
ırmak kıyısına gelirler. Yemeşil zebercetler gibi gözleri vardır. Gürlemeleri çağlayanın gürlemesini bastırır.
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç" dedi, "Uzakta, kentin ta öbür başında, çatı arasında bir genç

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

görüyorum. Üzeri kâğıtlarla örtülü bir masaya abanmış, yanında bardak içinde bir demet solgun menekşe var.
Saçları kestane renginde kıvırcık, dudakları lâl gibi kıpkırmızı; iri, hülyalı gözleri var. Tiyatronun yönetmeni için
bir oyun bitirmeye uğraşıyor. Ocakta ateş yok. Açlıktan da gücü kesilmiş."
Tertemiz yürekli kırlangıç, "Bir gece daha beklerim. Bir yakut da ona mı götüreyim?" dedi.
Prens, "Ne yazık ki artık yakutum yok. Varım yoğum gözlerim. Gözlerim bin yıl önce Hindistan'dan getirilmiş
bulunmaz gök yakuttandır. Birini çıkarıp ona götür. Kuyumcuya satıp yiyecek bir şeyle ocakta yakacak odun alır
ve oyununu bitirir."
Kırlangıç, "Prensçiğim, bunu yapamam," diye ağlamaya başladı.
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç; nasıl buyuruyorsam öyle yap," dedi.
Kırlangıç Prens'in gözünü alıp Öğrenci'nin tavan arasına doğru uçtu. Damda bir delik olduğu için içeri girmesi
pek kolaydı. Oradan içeri dalıp odaya girdi. Genç elleriyle yüzünü kapamıştı; kuşun kanat çırpmalarını duymadı.
Başını kaldırınca güzel gök yakutu solgun menekşelerin üzerinde buldu.
Genç, "Artık beğenilmeye başladım," diye haykırdı, "Beni çok beğenen birindendir bu. Şimdi oyunumu
bitirebilirim." Artık pek mutluydu.
Kırlangıç, ertesi gün limana indi. Büyük bir geminin sereni üstünde oturup gemicilerin koca koca sandıkları
iplerle ambarlardan çıkarmalarını seyretti. Her sandık çıktıkça, "Yıssa, molaaa," diye haykırıyorlardı. Kırlangıç,
"Mısır'a gidiyorum," diye bağırdı, ama kimse aldırmadı, o da ay doğunca Mutlu Prensinin yanına döndü:
"Sizinle esenleşmeye geldim" diye seslendi.
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, bir gececik daha kalmaz mısın?" dedi.
Kırlangıç, "Kış geldi, kavurucu kar da nerdeyse gelir. Mısır'da yemyeşil hurma ağaçlarının üzerinde güneş
sıcaktır. Timsahlar da çamurlarda yan gelip tembel tembel bakınırlar. Arkadaşlarım şimdi Baalbek Tapınağı'nda
yuva yapıyorlar. Pembeli beyazlı kumrular onları seyrede seyrede birbirlerine karşı dem çekiyorlar. Prensçiğim,
sevgili Prens, sizden ayrılmalıyım, ama sizi hiç unutmayacağım, önümüzdeki İlkyaz'a verdiklerinizin yerine iki
güzel mücevher getiririm; al yakut, al güllerden daha kırmızı; gök yakut da, engin deniz gibi mavi olacak."
Mutlu Prens, "Aşağıki alanda..." dedi, "... küçük bir kibritçi kız var. Kibritlerini su yoluna düşürdü, hepsi
bozuldu. Eve para götürmezse babası dövecek. Kızcağız ağlıyor. Ne ayakkabısı var, ne çorabı, başcağızı da açık.
Öbür gözümü çıkar, ona ver de babası dövmesin."
Kırlangıç, "Yanınızda bir gece daha kalırım," dedi, "Ama gözünüzü çıkaramam. Sonra büsbütün kör olursunuz."
Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, buyruğumu yap" dedi.
Kırlangıç, Prens'in öbür gözünü de alıp aşağı doğru fırladı. Kibritçi kızın yanından süzülüp mücevheri avucunun
içine bırakıverdi. Kız, "Ah, ne güzel cam parçası!" diye gülerek koşa koşa eve gitti.
Sonra küçük Kırlangıç Prens'in yanına döndü, "Şimdi kör oldunuz" dedi. "Artık ben hep yanınızda kalacağım."
Prens, "Hayır, küçük Kırlangıç," dedi, "Sen Mısır'a gitmelisin."
Kırlangıç, "Hep yanınızda kalacağım," diye Prens'in ayağının dibinde uykuya daldı.
Ertesi gün hep Prens'in omuzunda oturup ona yabancı ülkelerde gördüklerini anlattı. Nil'in kıyılarında sıra sıra

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

dizilip kırmızı balıkları avlayan kızıl ibiş kuşlarından; çölde oturup her şeyi bilen, kendisi de dünyayla yaşıt yaşlı
Sfenks'ten; develerinin yanında kehribar tespih çeke çeke ağır ağır yürüyen tacirlerden; Ay dağlarının koskoca
bir billura tapan, abanoz gibi kapkara kralından; bir hurma ağacında uyuyup kendisini yirmi rahibe bal helvasıyla
besleten koca yeşil yılandan; büyük bir gölde iri yayvan yaprakların üstünde yüzüp her zaman kelebeklerle
savaşan Yecüc Mecüclerden söz etti.
Prens, "Sevgili küçük Kırlangıç, bana çok meraklı şeyler söylüyorsun," dedi, "Ama en meraklı şey, insanların
acıları. Düşkünlükten büyük hiçbir giz yok. Kentimin üzerinde uç da, küçük Kırlangıç, bütün gördüklerini bana
anlat."
Kırlangıç kentin üzerinde uçtu: yoksullar kapı diplerinde otururken zenginlerin güzel evlerinde safa sürdüklerini
gördü. Karanlık ara yollara girip, kapkara sokaklara kayıtsız kayıtsız bakan aç çocukların kâğıt gibi yüzlerini
gördü. Bir köprünün kemeri altında iki küçük çocuğun kucak kucağa yatıp birbirlerini ısıtmaya çalıştığını gördü.
Çocuklar, "Aman, çok açız," dediler. Bekçi "Orada yatamazsınız," diye bağırdı; onlar da yağmur altında gözden
yittiler.
Sonra dönüp gördüklerini Prens'e anlattı.
Prens, "Üstüm saf altınla kaplıdır," dedi, yaprak yaprak söküp yoksullarıma götür; yaşayanlar hep altının insanı
mutlu edeceğini sanırlar."
Kırlangıç, Mutlu Prens perişan bir duruma gelinceye kadar altını yaprak yaprak söktü. Yaprak yaprak yoksullara
dağıttı; çocukların benzine renk geldi ve sokaklarda gülüp oynamaya koyuldular, "Artık ekmeğimiz var," diye
haykırmaya başladılar.
Derken kar bastırdı, arkasından da don. Sokaklar sanki gümüştenmiş gibi parıl parıl parlıyordu. Upuzun buzlar
evlerin saçaklarından billur hançerler gibi sarkıyor, herkes kürklerle dolaşıyor, küçük çocuklar da kıpkırmızı
başlıklarla buz üstünde kayıyorlardı.
Zavallı küçük Kırlangıç üşüdükçe üşüdü, ama Prens'i bırakmak istemedi; onu çok seviyordu. Ekmekçi görmeden
fırının dışındaki ekmek ufaklarını topluyor; kanatlarını çırpa çırpa da ısınmaya çalışıyordu.
Ama sonunda öleceğini anladı. Ancak bir kez daha Prens'in omuzuna dek uçabilecek gücü kalmıştı. Hafifçe,
"Hoşçakal, sevgili Prens," diyebildi, "Elinizi öpmeme izin verir misiniz?"
Prens, "Demek sonunda Mısır'a gidiyorsun küçük Kırlangıç; buna sevindim. Burada uzun süre kaldın, ama beni
dudaklarımdan öpmelisin, çünkü seni seviyorum," dedi.
Kırlangıç, "Gittiğim yer Mısır değil" dedi, "Ben ölümün ocağına gidiyorum. Ölüm de uykunun kardeşi değil
mi?"
Ve Mutlu Prens'i dudaklarından öpüp ayaklarının dibine ölü olarak düştü.
Tam o anda Mutlu Prens'in içinde bir şey kırılmış gibi şaşırtıcı bir çatırtı duyuldu. Kurşundan yüreği, tam
ortasından ikiye ayrılmıştı. Don'un pek sert olduğu kesindi.
Ertesi sabah erkenden Belediye Başkanı, Belediye Meclisi üyeleriyle birlikte aşağıdaki alanda dolaşıyordu.
Sütunun önünden geçerken başını kaldırıp yontuya baktı, "Vay, Mutlu Prens'e ne olmuş böyle?" dedi.
Her zaman Belediye Başkanı'nın söylediklerine uygun söz söyleyen meclis üyesi de, "Sahi, ne kılığa girmiş?"
diye haykırdı; ikisi de, bakmak için yontunun altlığına çıktılar.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Başkan, "Kılıcının yakutu düşmüş, gözleri gitmiş, artık altınlığı da kalmamış; dilenciden biraz iyi durumda..."
dedi.
Üyeler de, "Ya, dilenciden biraz iyi durumda" dediler.
Başkan, "İşte ayaklarının dibinde de bir kuş ölüsü!" diye sürdürdü konuşmasını, "Doğrusu kuşların burada
ölmesine izin verilemeyeceği konusunda bir buyruk çıkarmalıyız." Belediye yazmanı bu düşünceyi hemen yazdı.
Bunun üzerine Mutlu Prens'in yontusunu yıktılar. Üniversitede sanat profesörü, "Artık güzel olmadığına göre,
yararlı da değildir," dedi.
Sonra yontuyu fırında erittiler. Başkan, madenle ne yapmak gerektiğine bir karar vermek üzere meclisi toplad ı;
"Elbette başka bir yontu yaptırmalıyız," dedi, "Bu da ancak benim kendi yontum olabilir."
Meclis üyelerinin her biri, "Benim yontum, benim yontum!" diye kavgaya tutuştu. Son işittiğim zaman hâlâ
kavga ediyorlardı.
Döküm yerindeki işçilerin başı, "Ne tuhaf şey! Bu kurşun yürek bir türlü fırında erimiyor; bari bir yana atalım,"
dedi ve içinde ölü kuşun da bulunduğu bir toz yığınının üstüne attılar.
Tanrı meleklerinden birine, "Bana kentteki en iyi iki şeyi bulup getirin," dedi; melek de kurşun yürekle ölü kuşu
götürdü.
Tanrı, "Doğru seçmişsiniz," dedi, "Çünkü cennetimin bahçesinde bu küçük kuş sonsuza dek ötecek ve Altın
Ülkemde Mutlu Prens beni kutsayacak."
BÜLBÜL - GÜL
Genç Öğrenci, "Al bir gül görürsem, benimle dans edeceğini söyledi. Ama bütün bahçemde bir tek bile al gül
yok," diye ağlıyordu.
Bülbül, Karameşe'nin içindeki yuvasından bunu duydu, yaprakların arasından bakıp merak etti.
Genç, ağlayarak, "Bütün bahçemde bir tanecik al gül yok!" diyordu; gözleri yaşla doluydu; "Ah şu mutluluk ne
hiçten şeylere bağlı! Bütün akıllı insanların yazdıklarını okudum, felsefenin bütün gizlerine erdim de gene al bir
gülün yokluğu yaşamımı altüst ediyor."
Bülbül, "İşte sonunda gerçek âşığı buldum," dedi, "Hiç tanımadığım halde gecelerce onun için şakıdım,
gecelerce onun destanını yıldızlara okudum, şimdi kendisini görüyorum. Saçları sümbül gibi koyu; dudakları
yüreğinin titrediği gül gibi al. Ama tutku, yüzünü fildişi gibi soldurmuş, üzüntü alnına damgasını vurmuş.
Genç Öğrenci, "Prens yarın gece balo veriyor," diye söylendi, "Sevgilim de gidecek. Al bir gül götürebilirsem,
gün ağarıncaya dek benimle dans edecek. Al bir gül götürebilsem onu kollarımın arasına alacağım, o başını
omzuma dayayacak, elleri de avucumun içinde kalacak. Ama bahçemde hiç al gül yok; demek yapayalnız bir
köşede oturacağım, o da yanımdan geçecek, bana hiç bakmayacak, gönlüm kırılacak."
Bülbül, "İşte gerçek âşık bu," dedi, "Benim şakıdıklarımın acısını o çekiyor; bana heves, ona yas. Aşk şaşılacak
bir şey, kesinlikle! Zümrütlerden, yakutlardan daha değerli. İncilerle, lâllerle değişilemez, pazara da çıkarılamaz.
Ne satıcılardan parayla alınabilir, ne de altın teraziyle tartılır..."
Genç Öğrenci, "Saz takımı sayvana geçip telli sazlarını çalacak, sevgilim de arpla kemanın sesine uyup dans
edecek. Öyle hafif dans edecek ki ayakları bile yere değmeyecek, saraylılar da çevresine üşüşecek, ama benimle

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

dans etmeyecek, çünkü ona verecek al gülüm yok," diye kendisini otların üstüne attı ve elleriyle yüzünü kapayıp
ağladı.
Kuyruğu havada küçük bir yeşil Kertenkele, yanından hızla geçerken sordu: "Niye ağlıyor?"
Güneş ısınının demeti içinde titreyip duran Kelebek, "Sahi, niye?" dedi.
Bir Papatya, yanındakine fısıldadı: "Evet niye?" Bülbül yanıtladı: "Bir al gül için ağlıyor."
Hepsi bir ağızdan, "Al gül için mi?" diye bağırdılar, "Ne gülünç şey!" Küçük Kertenkele de pek alaycı bir şeydi,
kahkahayla güldü.
Ama Bülbül, Öğrenci'nin üzüntüsündeki gizi anladı; meşe ağacında sessiz sessiz oturup aşkın gizemini düşündü.
Birdenbire boz kanatlarını açıp kendini havaya bıraktı. Ağaçlı yamaçların içinden bir gölge gibi bahçeyi dolaştı.
Çimen tarhın ortasında güzel bir gül fidanı vardı. Bülbül bunu görünce sürgünlerinden birinin üzerine kondu:
"Bana al bir gül ver de, sana en güzel şarkımı okuyayım," dedi.
Fakat fidan başını iki yana salladı:
"Benim güllerim beyazdır" diye yanıt verdi, "Denizin köpüğü gibi, dağların üstündeki karlardan daha beyaz.
Ama eski güneş saatinin çevresinde yetişen kardeşime git. Belki istediğini o verebilir."
Bülbül de eski güneş saatinin çevresinde yetişen gül fidanına gitti.
"Bana al bir gül ver de, sana en güzel şarkımı okuyayım," diye seslendi.
Ama fidan başını iki yana salladı:
"Benim güllerim sarıdır" diye yanıt verdi, "Kehribar bir taht üstünde oturan deniz kızının saçları gibi sarı.
Tırpancılar tırpanlarıyla gelinceye dek çayırlıkta açılan altın top çiçeğinden daha sarı. Ama Öğrenci'nin
penceresinin altında yetişen kardeşime git, belki istediğini o verebilir."
Bülbül de Öğrenci'nin penceresinin altında yetişen gül fidanına gitti:
Ama fidan başını iki yana salladı:
"Benim güllerim aldır" diye yanıt verdi, "Kumrunun ayakları gibi al; okyanusun kovuklarında sere serpe
dalgalanan mercan kanatlarından daha al. Ama, kış damarlarımı kavurdu, don tomurcuklarımı kopardı, bora
dallarımı kırdı. Bu yıl artık hiç gül veremeyeceğim."
Bülbül, "Bütün istediğim al bir gül!" diye haykırdı; "Bir tanecik al gül! Onu elde etmemin hiçbir yolu yok mu?"
Fidan, "Bir yol var dedi. "Ama, öyle korkunç ki söylemeyi göze alamıyorum."
Bülbül, "Söyle, ben korkmam," dedi.
Fidan, "Al bir gül istiyorsan, onu kendin ay ışığında müzikten yaratıp, kendi yüreğinin kanıyla boyayacaksın.
Yüreğini bir dikene dayayıp bana şarkı okumalısın; diken yüreğini delmeli, senin can kanın da benim
damarlarımdan içeri boşalıp benim olmalı."
Bülbül, "Bir al gül için ölüm çok yüksek bir paha," diye haykırdı, "Bütün evrende yaşam çok değerli. Yeşil
koruda oturup, altın arabasında güneşi, inci arabasında da ayı seyretmek ne güzel! Karaçalının baygın kokusu
tatlı, koyaklara gizlenen mavi boru çiçekleri hoş, kırlarda biten fundalar sevimli. Fakat gene de aşk, yaşamdan
üstün. Sonra insan yüreğinin yanında bir kuşun yüreği nedir ki?"
Ve boz kanatlarını açıp kendisini havaya bıraktı. Bahçenin üzerinden bir gölge gibi silindi, bir gölge gibi ağaçlı
yamaçtan indi.
Hâlâ genç Öğrenci, bıraktığı yerde, çimende yatıyordu; güzel gözlerindeki yaşlar da hâlâ kurumamıştı.
Bülbül, "Mutlu ol!" diye haykırdı, "Mutlu ol; al güle kavuşacaksın! Ben onu ay ışığında müzikten yaratıp kendi

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

yüreğimin kanıyla boyayacağım. Buna karşılık, senden bütün istediğim gerçek bir âşık olman; çünkü, felsefe
akıllıdır ama aşk felsefeden de akıllıdır; güç korkunçtur ama aşk güçten daha korkunçtur. Kanatları alev
rengindedir, alevle boyalı vücudu vardır; dudakları bal kadar tatlı, soluğu karanfil buhuru gibidir."
Öğrenci, çimenden başını kaldırıp baktı ve dinledi, ama bülbülün kendisine ne söylediğini anlayamadı, çünkü o
ancak kitaplarda yazılı şeyleri bilirdi.
Ama Meşe ağacı anladı, üzüldü; çünkü kendi dalları arasında yuva kuran Bülbül'e pek düşkündü.
"Bana," dedi, "Son bir şarkı oku, çünkü sen gidersen pek kimsesiz kalacağım."
Ve Bülbül, Meşe ağacına şarkı okudu, sesi gümüş bir testiden dökülen suyun sesini andırıyordu.
O şarkısını bitirince Öğrenci kalktı, cebinden bir defterle bir kurşun kalem çekip çıkardı.
Ağaçlıktan çıkarken kendi kendine, "Bülbülün güzel bir görünümü var, bu yadsınamaz; ama duygusu var mı?
Hiç sanmam. Tıpkı birçok sanatçı gibi, baştan başa söyleyiş; içtenliği hiç! Başkası için özveride bulunmaz, bütün
düşüncesi müzik; herkes de bilir ki sanat bencildir. Gene de kabul etmek gerek ki sesinde bazı güzel ezgiler var.
Yazık, bunların hiçbir anlamı yok; hiçbir işe de yaramıyor," diyerek odasına gidip küçük ot yatağına uzandı ve
sevgilisini düşünmeye başladı, az sonra da uykuya daldı.
Gökyüzünde ay görününce, Bülbül, gül fidanına gidip göğsünü dikene dayadı. Bütün gece göğsü dikende öttü,
buz gibi billur ay da sarkıp onu dinledi. Bütün gece öttü, diken göğsünden içeri girdi ve can kanı vücudundan
çekildi.
İlkin oğlanla kızın içinde doğan aşkı şakıdı ve Bülbül'ün şarkıları birbiri arkasına sıralandıkça gül fidanının en
üst sürgününde yaprak yaprak nefis bir gül açıldı. Önce uçuk bir rengi vardı, ırmakların üzerine serilen sis gibi
uçuk, sabahın ayakları gibi soluk, ilk alacakaranlığın kanatları gibi gümüştendi. Bir gülün gümüş bir aynaya
vuran yansıması, gümüş bir suya vuran gölgesi nasılsa, gül fidanının en üst dalında açılan gül öyleydi.
Ama, Gül fidanı Bülbül'e, "Dikene daha sıkı yaslan," diye seslendi, "Daha sıkı yaslan küçük Bülbül, daha sıkı
yaslan, yoksa gül bitmeden gün doğacak."
Bülbül dikene daha sıkı yaslandı ve ötüşü kat kat yükseldi, çünkü erkekle kızın ruhundaki tutkunun doğuşunu
şakıyordu.
Ve gülün yapraklarını hafif bir pembelik bürüdü; tıpkı gelinin dudaklarını ilk öpüşünde güveyin yüzünü
kaplayan pembelik gibi. Ama, daha diken gülün yüreğine değmemiş, gülün yüreği de beyaz kalmıştı; çünkü
gülün yüreğini ancak bir bülbülün yüreğindeki kan kızartabilirdi.
Fidan, Bülbül'e, "Daha sıkı yaslan," diye seslendi, "Daha sıkı yaslan küçük Bülbül, daha sıkı yaslan, yoksa gül
bitmeden gün doğacak."
Bülbül dikene daha sıkı yaslandı, diken de Bülbül'ün yüreğine değdi ve bütün vücudunda bir acı ürperdi. Yana
yana acıdı, acı acı öttü; çünkü ölümle tamamlanan aşkı, mezarda ölmeyen aşkı şakıyordu.
Nefis gül kızardı, tıpkı doğu havasının gülü gibi, yapraklarının çevresi kıpkırmızıydı, kıpkırmızı yürek, yakut
gibiydi.
Ama Bülbül'ün sesi hafifledi, kanatları titremeye başladı, gözüne bir perde geldi, şarkısı gitgide soldu, soldu,

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

boğazına bir şey düğümlenir gibi oldu.
Son coşkun bir ezgi saldı, beyaz ay işitti, tanı unuttu, gökyüzünde kalakaldı.
Al gül duydu, bütün vücudu
coşkuyla ürperdi ve yapraklarını soğuk sabah havasına serdi. Yankı onu kırlardaki eflatun mağarasına taşıdı,
uyuyan çobanları düşlerinden ayırdı; ırmağın sazları üzerinden esti, onlar da haberi denize götürdü.
Fidan, "Bak, bak!" dedi, "Artık gül tamamlandı." Ama Bülbül yanıt vermedi; çünkü uzun çayırların içinde,
yüreğinde diken, cansız yatıyordu.
Öğrenci, öğleyin penceresini açıp dışarıya, "Aman ne eşsiz bir talih!" diye haykırdı, "İşte al bir gül! Bütün
ömrümde hiç böyle bir gül görmedim. Öyle güzel ki kesinlikle uzun, Latince bir adı vardır." Ve uzanıp gülü
kopardı.
Sonra şapkasını giyip elinde gülle koşa koşa profesörün evine gitti.
Profesörün kızı kapının önünde oturmuş, bir makaraya mavi ipek sarıyor, köpeği de ayağının dibinde yatıyordu.
Öğrenci, "Al bir gül getirirsem benimle dans edeceğinizi söylemiştiniz," dedi, "İşte bütün dünyanın en al gülü.
Bu gece tam yüreğinizin üstüne takacaksınız, biz dans ederken sizi nasıl sevdiğimi o anlatacak."
Fakat kızın kaşları çatıldı.
"Galiba giysime yaraşmayacak," yanıtını verdi, "Sonra Saray Başyazmanı'nın yeğeni bana çok güzel bir
mücevher göndermiş, herkes de bilir, mücevherler çiçeklerden çok pahalıdır."
Öğrenci öfkeyle, "Vallahi pek iyilikbilmezmişsiniz," diye güllü sokağa fırlattı; gül oradan su yoluna düştü ve
üzerinden bir arabanın tekerleği geçti.
Kız, "İyilikbilmez ha?" diye bağırdı, "Ben size bir şey söyleyim mi? Siz pek kabasınız; peki, siz kim
oluyorsunuz? Bir Öğrenci parçası. Eminim, ayakkabınızda Başyazman'ın yeğenindeki gibi gümüş toka bile
yoktur," dedi ve sandalyesinden kalkıp eve girdi.
Öğrenci dışarı çıkarken, "Aşk ne de saçma bir şeymiş" dedi, "Mantığın yarısı kadar bile yararı yok; çünkü hiçbir
şeyi kanıtlamıyor, sonra hep olmayacak şeylerden birini söylüyor, insanı da doğru olmayan şeylere inandırıyor.
Doğrusu hiçbir pratik yararı yok. Hem bu yüzyılda pratik olmak her şeyin başı... Ben gene felsefeye dönüp
metafizikle uğraşayım," diye odasına gitti ve koskaca, tozlu bir kitap çıkarıp okumaya başladı.

BENCİL DEV

Çocuklar her akşam okuldan çıktıktan sonra gidip Dev'in bahçesinde oynarlardı. Yemyeşil, yumuşacık otlarla
kaplı, geniş, güzel bir bahçeydi. Ötede beride iri güzel çiçekler çayırın üzerinden yıldızlar gibi bakardı. İlkyazda
pembeli incili çiçekler açıp, güze bol bol meyve veren on iki de şeftali ağacı vardı. Kuşlar ağaçlara dizilir, tatlı
tatlı öyle ötelerdi ki çocuklar dinlemek için oyunlarını bırakırlardı. Birbirlerine, "Burada ne kadar eğleniyoruz!"
diye bağrışırlardı.
Bir gün Dev dönüverdi. Arkadaşı Kornval Umacısı'nı ziyarete gitmişti. Yanında yedi yıl kalmış, yedi yıl bitince
bütün söyleyecekleri de bitmişti; çünkü sözleri sınırlıydı, artık kendi kalesine dönmek istedi. Gelir gelmez de
çocukların bahçede oynadıklarını gördü.
Kaba, kalın bir sesle, "Ne yapıyorsunuz burada?" diye bağırdı; çocuklar da kaçtılar.
Dev, "Benim bahçem, benim bahçemdir! Kim olsa bunu anlar. Kendimden başka hiçkimsenin de orada

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

oynamasına izin vermem!" diye bahçenin çevresine koskoca bir duvar ördü. Üzerine de bir duyuru tahtası astı.
DUVARI AŞANLAR
CEZALANDIRILACAKTIR.
O, pek bencil bir devdi.
Artık zavallı çocukların oynayacak yerleri yoktu. Yolun üstünde oynamayı denediler, ama yol pek tozlu hem de
sert taşlarla doluydu. Bu da hiç hoşlarına gitmedi. Derslerden sonra yüksek duvarın çevresinde dolaşır, içerdeki
güzel bahçeden konuşurlar, birbirlerine "Ah orada nasıl da eğlenirdik!" derlerdi.
Derken İlkyaz geldi, bütün kırlar küçük küçük kuşlarla doldu. Yalnızca Bencil Dev'in bahçesinde mevsim hâlâ
kıştı. Çocuklar yok diye kuşlar orada ötmek istemedi. Ağaçlar çiçek açmayı unuttu. Yalnızca güzel bir çiçek
çayırlar arasından başını çıkarıp baktı, ama duyuru tahtasını görünce çocuklar için öyle üzüldü ki yeniden başını
toprağa sokup uykuya vardı. Hoşnut olanlar yalnızca Kar ve Don'du; "İlkyaz bu bahçeyi unutmuş. Artık bütün
yıl burada otururuz," diye bağrıştılar. Kar koskoca beyaz yamçısıyla çayırları örttü; Don da, bütün ağaçları
gümüşle kapladı. Sonra Karayeli de yanlarına çağırdılar, o da geldi. Kürklere bürünmüştü, bahçede gür gür
gürleyip baca külâhlarını yerlere devirdi, "Burası pek eğlenceli bir yer!" dedi, "Dolu'yu da çağırmalıyız." Dolu
da geldi; o da her gün üç saat kalenin damının üstündeki arduvaz kiremitlerden birçoğunu kırıncaya dek
takırdayıp durdu. Sonra olanca hızıyla bahçede koşa koşa döndü, döndü. Kurşuniler giyinmişti; soluğu da buz
gibiydi.
Bencil Dev penceresinde oturup bembeyaz, soğuk bahçesine bakarken, "İlkyaz neden böyle gecikti
anlamıyorum," dedi, "Dilerim hava değişir."
Ama, artık ne İlkyaz geldi ne de yaz. Güz her bahçeye altın meyveler verdi, ama Dev'in bahçesine hiçbir şey
vermedi, "O çok bencil!" dedi. Artık orası hep kıştı. Karayel'le Kar, Dolu'yla Don ağaçların arasında dans edip
durdular.
Bir sabah Dev yatakta uyanık yatarken güzel bir ezgi duydu. Kulaklarına öylesine tatlı tatlı geliyordu ki krallık
orkestrası geçiyor sandı. Bu, penceresinin dışında öten küçük bir keten kuşuydu. Bahçesinde kuş sesi duymayalı
öyle uzun bir zaman olmuştu ki, bu ona dünyanın en duyulmamış müziği gibi geldi. O zaman Dolu, başının
üzerinde dansını bırakıp, Karayel'in gürültüsü dindi ve açık pencereden içeri baygın bir koku sindi. Dev,
"Sonunda sanırım İlkyaz geldi" diye yatağından atlayıp dışarı baktı.
Ne görsün?
En görülmemiş bir görünüm. Duvarın küçük bir deliğinden çocuklar içeri girivermişler, ağaçların dallarında
oturuyorlardı. Görebildiği her ağaçta küçücük bir çocuk vardı. Ağaçlar da çocukların geri gelmesiyle öyle hoşnut
olmuşlardı ki baştan başa çiçeklere bürünmüş, çocukların başları üzerinde kollarını sallıyorlardı. Kuşlar uçuşa
uçuşa neşe içinde cıvıldıyor, yemyeşil çayırların içinden de kır çiçekleri başlarını çıkarmış, gülüyorlardı.
Görülmemiş bir görünümdü. Yalnızca bir köşe hâlâ kıştı. Bu, bahçenin en uzak köşesiydi, tam orada bir çocuk
duruyordu. Öyle küçücüktü ki ağacın dallarına yetişemiyor, çevresinde dönüp dolaşıyor, acı acı ağlıyordu.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Zavallı ağaç hâlâ Don'la ve Kar'la kaplıydı, üzerinde de Karayel esiyor, gürlüyordu. Ağaç, "Hadi, çık küçük!"
diye dallarını elinden geldiğince indiriyordu, ama çocuk pek miniminiydi.
Dev dışarıya bakarken yüreği için için eridi. "Nasıl da bencilmişim!" dedi, "Niçin İlkyaz'ın buraya gelmek
istemediğini şimdi anlıyorum. Şu zavallı yavrucuğu ağacın üstüne çıkarayım; sonra da duvarı yıkarım, bahçem
artık sonsuza dek çocukların oyun yeri olur." Yaptıklarına iyice pişman olmuştu.
Usul usul merdivenden aşağı inip bahçeye çıktı. Ama çocuklar onu görünce öyle korktular ki hep kaçıştılar. Ve
bahçeye kış geri döndü. Yalnızca o küçük çocuğun gözleri yaşla öyle dolmuştu ki Dev'in geldiğini göremediği
için kaçmadı. Dev de arkasından gizlice yaklaşıp yavaşça onu ellerinin arasına aldı ve ağacın üstüne koyuverdi.
Ağaç hemen çiçekler açtı, kuşlar gelip üzerinde öttü. Çocuk iki kolunu Dev'in boynuna sarıp onu öptü. Öteki
çocuklar da artık Dev'in eskisi gibi kötü olmadığını görünce koşa koşa geri döndüler, onlarla birlikte İlkyaz da
geldi. Dev, "Artık burası sizin bahçeniz, küçük yavrular," dedi ve koca bir balyoz alıp duvarı yıktı. Saat on ikide
insanlar çarşıya giderken görüp görecekleri en güzel bahçede Dev'i çocuklarla oynuyor buldular.
Çocuklarla Dev, bütün gün oynadılar. Akşam olunca Dev'e hoşçakal demeye geldiler.
Dev, "Ama, küçük arkadaşımız nerde? Hani ağaca çıkardığım çocuk?" diye sordu. Dev, kendisini öptüğü için en
çok onu sevmişti.
Çocuklar, "Bilmiyoruz, gitmiş," diye yanıt verdiler.
Dev, "Ona söyleyin, yarın kesinlikle gelsin," dedi; ama çocuklar onun nerede oturduğunu bilmediklerini,
kendisini bundan önce hiç görmediklerini söylediler; Dev pek üzüldü.
Her akşam okul kapanınca, çocuklar gelip Dev'le oynuyorlardı. Ancak Dev'in sevdiği küçük çocuk artık hiç
görünmüyordu. Dev bütün çocuklara iyi davranıyordu, ama gene ilk dostunu özlüyor, sık sık ondan söz edip,
"Ah onu nasıl da görmek istiyorum," diyordu.
Yıllar geçti, Dev pek yaşlandı, güçten düştü. Artık koşup oynayamıyor, kocaman bir koltukta oturup çocukların
oyununa bakıyor, bahçesiyle övünüyordu; "Birçok güzel çiçeğim var," diyordu, "ama bütün çiçeklerin en güzeli
çocuklar."
Bir kış sabahı giyinirken dışarı bahçesine baktı. Artık Kış'tan nefret etmiyordu, çünkü bu, yalnızca İlkyaz
uyuyor, çiçekler de dinleniyor demekti.
Birdenbire gözlerini şaşkınlıkla ovuşturdu baktı, baktı. Böyle bir şeyi hiç görmemişti: Bahçenin en uzak bir
köşesinde, güzel beyaz çiçeklere bürünmüş bir ağaç vardı. Dalları altındandı, her birinden gümüş yemişler
sarkıyor, altında da sevdiği küçük çocuk duruyordu.
Dev büyük bir sevinç içinde merdivenlerden aşağı koştu, acele acele bahçenin öbür ucuna geçip çocuğun yanına
vardı. İyice yaklaşınca yüzü öfkeyle kıpkırmızı kesildi, "Seni yaralamaya kim cesaret etti?" dedi. Çünkü çocuğun
avuçlarında ikişer tane çivi izi vardı, iki çivi izi de ayaklarında.
Dev, "Seni yaralamaya kim cüret etti?" diye bağırdı, "Söyle de kocaman kılıcımı alıp onu haklayayım."
Çocuk, "Yo, bunlar sevginin yaraları," dedi. Dev, "Sen kimsin?" derken üstüne garip bir korku çöktü ve çocuğun
önünde dize geldi.
Çocuk Dev'e gülümsedi, "Siz beni bir kerecik bahçenizde oynattınız, bugün ben de sizi kendi bahçeme, cennete

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

götüreceğim," dedi.
Çocuklar akşam koşa koşa içeri girdikleri zaman baştan başa beyaz çiçeklere bürünmüş ağacın altında Dev'in
ölüsünü buldular.

CANDAN DOST
Bir sabah yaşlı Su Faresi başını deliğinden çıkardı. Pırıl pırıl boncuk gibi gözleri, dimdik kurşuni bıyıkları vardı,
kuyruğu da upuzun kara bir lastik parçası gibiydi. Küçücük ördekler havuzda yüzüyor, tıpkı sarı kanaryalara
benziyorlardı. Kıpkırmızı bacaklı, duru beyaz anneleri onlara suyun üzerinde nasıl tepetaklak durulacağını
öğretiyordu.
"Tepetaklak duramadıkça hiçbir zaman yüksek bir toplumda bulunamazsınız," deyip duruyor, ikide bir de bunun
nasıl yapılacağını gösteriyordu. Ama küçük ördekler annelerine hiç aldırmıyorlardı. Öyle küçüktüler ki, toplum
içinde bulunmanın ne gibi yararları olacağını anlayamıyorlardı.
Yaşlı Su Faresi, "Ne dikbaşlı çocuklar, doğrusu boğulmayı hak ediyorlar," diye bağırdı.
Anne Ördek, "Hiç de değil! Herkes acemilik çeker. Anneler babalar da pek sabırlı olamıyor," diye yanıt verdi.
Su Faresi, "O, analık babalık duygusundan hiç haberim yok," dedi, "Ben aile adamı değilim, şimdiye dek hiç
evlenmedim, doğrusu niyetim de yok. Aşk kendine göre iyi bir şey, ama dostluk daha da iyi. Gerçekten yer
yüzünde candan bir dostluktan daha soylu ve az görülür hiçbir şey bilmiyorum."
Oracıkta bir söğüt ağacından bütün konuşulanları dinleyip duran yemyeşil bir Ketenkuşu, "Ya candan bir dostun
görevleri konusunda düşünceniz nedir, lütfen söyler misiniz?" diye sordu.
Ördek de, "Evet, benim de öğrenmek istediğim işte bu" diye havuzun öbür ucuna kadar yüzüp çocuklarına iyi bir
örnek verebilmek üzere tepe aşağı durdu.
Su Faresi, "Ne budalaca bir soru!" diye bağırdı, "Candan dostumun elbette benim için canını bile verebilmesini
beklerim."
Küçük kuş gümüş sürgünün üstünde sallana sallana minimini kanatlarını çırparak "Buna karşılık ya siz ne
yaparsınız?" dedi.
Su Faresi, "Anlamıyorum" diye yanıt verdi.
Ketenkuşu, "Size bu konuda bir masal söyleyeyim," dedi.
Su Faresi, "Masal benim hakkımda mı?" diye sordu, "Öyleyse dinlerim; çünkü uydurma şeylerden pek
hoşlanırım."
Ketenkuşu, "Size uyarlanabilir," diye aşağı doğru uçup suyun kıyısına kondu ve Candan Dost'un öyküsünü
anlattı.
"Evvel zaman içinde," dedi, "Hans adında bir çocuk varmış."
Su Faresi, "Sayıda sırada bir şey miymiş bari?" diye sordu.
Ketenkuşu, "Yok," dedi, "Hiç de sayıda sırada filan değilmiş; temiz yüreğiyle iyi huylu insanlara özgü
yusyuvarlak, tuhaf yüzünden başka farklı bir şeyi yokmuş. Küçük bir köy evinde tek başına oturur, her gün
bahçesinde çalışırmış. Bütün ülkede, onunki gibi güzel bahçe yokmuş. Hüsnüyusuflar, Şebboylar, Çobankeseleri,
Katmerli Düğün Çiçekleri orda yetişirmiş. Mor Şamgülleri, Sarıgüller, Leylaklar, altın sarısı Zağra Lâleleri,
Çiğdemler, mor, beyaz Menekşeler orda bulunurmuş, Hasekiküpesi, Hanımgömleği, Tere, Mercanköşk,

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Fesleğen, Çuha çiçeği, Tuğaşahi Zambağı, Altıntop çiçeği, Katmerli Karanfil, aydan aya her zaman seyredilecek
güzel şeyler, koklanacak güzel kokuların bulunması için, zamanları geldikçe birbiri arkasından orada açar, orada
açılırmış.
Küçük Hans'in (*) birçok dostu varmış, ama en candan dostu Değirmenci Koca Hugh'ymuş (söylenişi: Hiyu).
Evet, zengin Değirmenci Hans'in öyle candan dostuymuş ki, duvardan uzanıp koca bir demet çiçek ya da bir
tutam yeşillik koparmadan, ya da yemiş mevsimiyse ceplerini eriklerle, kirazlarla doldurmadan geçmezmiş.
Değirmenci, 'Gerçek dostların hiç ayrısı gayrısı olmamalı,' der, Hans de başını sallayıp gülümser, bu denli
yüksek düşünceli bir dostu olduğu için övünürmüş.
Kimileyin komşular haklı olarak, zengin Değirmenci'nin değirmeninde yüz çuval birikmiş unu, altı tane sağlam
ineği, bir koca sürü yün koyunu olduğu halde nasıl olup da küçük Hans'e karşılık olarak hiçbir şey vermeyişine
şaşarlarmış; ama Hans böyle şeylerle kafasını yormaz; hiçbir şey ona Değirmenci'nin gerçek dostluğun özveriye
dayandığı konusunda söylediği bütün bu duyulmamış şeyleri dinlemekten daha fazla zevk vermezmiş.
İşte küçük Hans bahçesinde böylece çalışıp durmuş. Ilkyazda, yazın, güzün pek keyifli olurmuş; ama kış gelip de
çarşıya götürecek yemişi, çiçeği kalmayınca soğukla açlıktan epey sıkıntı çeker, çoğu akşamlar birkaç tane armut
kurusu ya da çetin cevizden başka yiyecek bir şey bulamadan yatmak zorunda kalırmış. Sonra Değirmenci hiç
kendisini görmeye gelmediği için son derece yalnızlık çekermiş.
Değirmenci, karısına, 'Kar sürdükçe benim küçük Hans'e gitmemin hiç yararı yok,' dermiş, 'Çünkü insanlar
sıkıntıdayken kendi hallerine bırakılmalı, konuklarla üzülmemeli. İşte benim dostluk anlayışım bu; doğallıkla
bunda haklıyım da. İlkyaza değin bekler, o zaman kendisini ziyaret ederim, o da bana koca bir sepet dolusu
menekşe gülü vermek olanağını bulur; bu onu öyle hoşnut eder ki.'
Karısı da bol çam ateşi karşısındaki kocaman koltuğundan, 'Başkalarını nasıl da çok, ama nasıl da çok
düşünüyorsunuz, sizin dostluk konusunda söylediğiniz sözleriniz en büyük ikram. Vallahi Rahip Efendi bile üç
katlı konakta oturup küçük parmağına da altın yüzük taktığı halde, sizin gibi güzel söz bulup söyleyemez,'
dermiş.
Değirmenci'nin en küçük oğlu, 'Ama küçük Hans'ı buraya çağıramaz mıydık? Zavallı Hans sıkıntıdaysa
"poridge"imin (*) yarısını ona verir, beyaz tavşanlarımı gösterirdim!' diyecek olmuş.
Değirmenci, 'Ne sersem çocuksun!' diye bağırmış, 'Seni okula göndermenin yararını bir türlü anlayamıyorum;
hiçbir şey öğrendiğin yok. Küçük Hans buraya gelip sıcacık ateşimizi, tatlı yemeğimizi, koskoca fıçı dolusu
şarabımızı görse kıskanır; kıskançlık da pek korkunç bir şeydir; insanın ahlakını bozar. Elbette küçük Hans'in
ahlakının bozulmasına razı olamam. Ben onun en iyi dostuyum, hep ona gözkulak olur, hiçbir bakımdan
kötülüğe kapılmamasına dikkat ederim. Sonra Hans buraya gelse, belki benden biraz ödünç un isteyiverir, ben de
veremem. Un başka, dostluk başka; bu iki şeyi birbiriyle karıştırmamalı. Ya, bu sözcüklerin yazımları da ayrı,
anlamları da. Bunu herkes bilir.'

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Değirmenci'nin karısı, kendisi için koca bir bardağı ağız ağıza sıcak birayla doldurarak 'Ne güzel söylüyorsunuz;
başım sanki ağırlaştı. Tıpkı kilisedeymişim gibi,' demiş.
Değirmenci, 'İnsanlar arasında iyi davranan pek çoktur ama iyi söz söyleyen az. Bu da söz söylemenin daha güç
bir şey olduğunu gösterir. Hem aynı zamanda ince bir iştir bu,' diye yanıt vermiş ve masanın öbür yanında
utancından kıpkırmızı kesilip başını önüne eğmiş, gözyaşlarını çayının içine akıtmaya başlayan küçük oğluna dik
dik bakmış. Bununla birlikte, çocuk o kadar küçükmüş ki onu hoş görmelisiniz."
Su Faresi, "Öykünün sonu bu mu?" dedi.
Ketenkuşu, "Değil elbet," diye yanıt verdi, "Bu daha başlangıcı."
Su Faresi, "Öyleyse siz çağımızdan çok geri kalmışsınız. Bugünlerde her öykücü masalın sonundan başlıyor,
sonra başlangıcı geliyor ve ortasında bitiyor. Yeni anlatım yöntemi, bu. Geçen gün bunu gençten biriyle havuzun
çevresinde dolaşan bir eleştirmenden işittim. Bu konudan uzun uzadıya söz etti, kesinlikle haklıydı derim; çünkü
mavi gözlüğü, saçsız çıplak kafası vardı. Sonra, genç ne zaman bir düşüncesini söylese, "Puh!" diye yanıt
veriyordu. Ama anlatın bakalım şu öyküyü. Değirmenci pek hoşuma gitti. Benim de türlü türlü güzel duygularım
vardır. Bu nedenle aramızda derin bir yakınlık var."
Ketenkuşu kimileyin bir ayağının, kimileyin öteki ayağının üstünde sıçrayarak anlatmayı sürdürmüş:
"Kış bitip menekşe gülleri solgun sarı yıldızlarını açmaya başlar başlamaz, Değirmenci gidip küçük Hans'i
görmek istediğini söylemiş.
Karısı, 'Ya, ne kadar iyi yüreğiniz var. Hep başkalarını düşünüyorsunuz. Çiçekler için şu büyük sepeti de
alıverseniz,' demiş.
Değirmenci değirmenin kanatlarını sağlam demir bir zincirle birbirine bağlayıp kolunda sepetle yokuştan aşağı
inmiş,
'Hayırlı sabahlar olsun küçük Hans,' demiş.
Küçük Hans bel küreğine dayanıp ağzı kulaklarına vararak yanıt vermiş: 'Hayırlı sabahlar olsun.'
Değirmenci, 'E, kışın ne yaptınız bakalım?' diye sormuş.
Hans, 'Bunu sormanız ne büyük incelik; doğrusu büyük iyilik,' diye haykırmış, 'Vallahi kışı pek sıkıntılı
geçirdim, ama artık İlkyaz geldi, ben de hoşnutum, çiçeklerimin hepsi de pek iyi.'
Değirmenci, 'Kışın bir düziye sizi konuşur, ne durumda olduğunu merak ederdik Hans,' demiş.
Hans: 'Ne büyük incelik; ben de artık beni unuttunuz diye sanki korkuyordum.'
Değirmenci: 'Doğrusu şaştım size Hans. Gerçek dost asla unutmaz. İşte olağanüstülük burada, ama korkarım siz
yaşamın şiirini anlamıyorsunuz. Sizin menekşe gülleri de gitgide ne kadar güzelleşiyor?'
Hans: 'Ya, elbette güzel; hem böyle bol olması da benim için büyük bir talih doğrusu. Çarşıya götürüp Belediye
Başkanı'nın kızına satacağım; parasıyla da el arabamı geri alacağım.'
'El arabanı geri mi alacaksın? Yoksa sattın mı onu? Ne budalaca bir iş.'
Hans, 'E, ne yapayım? Satmak zorunda kaldım,' demiş, 'Görüyorsunuz, kış benim için pek kötü zamandı.
Doğrusu ekmek almaya param yoktu. Ben de ilkin yabanlık ceketimin gümüş düğmelerini sattım, sonra gümüş
kösteğimi, ondan sonra büyük çubuğumu, en sonunda da el arabamı sattım. Ama artık onların hepsini geri
alacağım.'

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Değirmenci, 'Hans, sana benim el arabamı veririm,' demiş, 'Doğrusu pek o denli yeni değil; bir yanı kopmuş,
tekerlek parmaklarında da bir bozukluk var; ama gene de sana veririm. Biliyorum, bu benim için büyük bir
özveri. Ondan ayrıldığım için birçok kimse beni adamakıllı aptal sanacaklar, ama ben başkalarına benzemem;
cömertlik dostluğun özüdür derim. Hem sonra, kendim için yeni bir el arabam daha var. Evet, gönlün rahat
olabilir. Sana el arabamı veririm.'
'Bu doğrusu büyük bir özveri...' diye Hansciğin tuhaf, yuvarlacık yüzü baştan başa neşeyle parlamış, 'Ben onu
kolay onarırım, evde bir yaprak tahtam var.'
Değirmenci: 'Bir yaprak tahta mı? Ya! Benim ambarın damı için tam aradığım şey. Koskoca bir deliği var,
kapatamazsam bütün zahire ıslanacak. Talihim varmış ki bunu söyledin! Ne tuhaf, bir iyilik başka bir iyiliği
doğuruyor. Ben sana el arabamı verdim, şimdi de sen bana tahtanı vereceksin. Elbette el arabası tahta
parçasından çok daha değerlidir; ama gerçek dostluk böyle şeylere önem vermez. Hadi şunu getiriver de hemen
bugün ambarda işe koyulayım.'
Küçük Hans, 'Elbette,' diye koşa koşa sundurmanın altına girmiş, tahtayı çekip çıkarmış.
Değirmenci bakıp, 'Pek büyük bir tahta değilmiş, korkarım ambarımın damını onardıktan sonra, arabaya eklemek
için sana hiçbir şey kalmayacak,' demiş, 'Ancak, bu benim suçum değil, şimdi sana el arabamı verdim; elbette
sen de buna karşılık biraz çiçek verirsin. İşte sepet, kuzum ağzına dek dolduruver.'
Hans, keyfi kaçarak sormuş: 'Ağzına dek mi?' Çünkü sepet doğrusu pek büyükmüş. Doldursa pazara çıkacak
hiçbir çiçek kalmayacağını anlamış. Gümüş düğmelerini geri almak için de içi içine sığmıyormuş.
Değirmenci: 'E, doğrusu, ben sana el arabamı verdiğime göre, sanırım birkaç çiçek istemek pek çok sayılmaz;
belki yanılıyorum; ama dostluk, gerçek dostluk, ne olursa olsun kendini düşünmekten çok uzaktır.'
Hans, 'Sevgili dostum, en iyi dostum! Bahçemdeki bütün çiçekler sizin olsun; ne zaman olsa, gümüş
düğmelerimden önce sizin güzel düşüncelerinize kavuşmak isterim,' diye koşa koşa bütün o güzel menekşe
güllerini koparıp Değirmenci'nin sepetini doldurmuş.
Değirmenci, 'Hoşçakal küçük Hans,' diyerek omuzunda tahta, kolunda sepet, yokuştan çıkmaya koyulmuş.
Küçük Hans de, 'Güle güle' deyip keyifli keyifli toprağı bellemeye başlamış; el arabası nedeniyle öyle hoşnutmuş
ki.
Ertesi gün birkaç hanımelini sayvandaki çivilere tuttururken Değirmenci'nin sesini duymuş; yoldan onu
çağırıyormuş; hemen merdivenden atlamış, aşağı koşup duvarın üzerinden bakmış. Değirmenci sırtında koca bir çuval unla ordaymış.
'Hansciğim, zahmet olmazsa şu un çuvalını benim hatırım için pazara kadar götürür müsün?' demiş.
Hans, 'Vah vah! Valla bugün işim çok. Bütün sarmaşıklarımı duvara çivilemem, bütün çiçeklerimi sulamam,
bütün çayırları toplamam gerek,' demiş.
Değirmenci, 'E, doğrusu benim sana el arabamı vereceğimi düşününce...' demiş, '..geri çevirmek hiç de dostça bir
davranış olmaz.'
Küçük Hans, 'Ooo, böyle söylemeyin. Dünya bir araya gelse ben dostluğa aykırı bir davranışta bulunmam,' diye

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

seslenip koşa koşa kasketini almaya gitmiş. Sonra sırtında koca çuvalla ezile ezile yola düşmüş.
Hava çok sıcak, yol da pek tozluymuş, Hans öyle yorulmuş ki, altıncı mil taşına varmadan oturup dinlenmek
zorunda kalmış. Ama yine de yüreklilikle yola düzülüp sonunda pazara varmış. Biraz orada bekledikten sonra o
bir çuval unu pek iyi bir fiyatla satmış, sonra hemen eve dönmüş; çünkü gecikirse yollarda hırsızlara raslamaktan
korkuyormuş.
Küçük Hans yatağa yatarken, kendi kendine, 'Günüm boşa gitti, ama iyi ki Değirmenci'yi kırmadım; en iyi
dostum o, sonra el arabasını da bana verecek,' diye düşünmüş.
Ertesi sabah Değirmenci erkenden bir çuval ununun parasını almaya gelmiş, küçük Hans öyle yorgunmuş ki hâlâ
yataktaymış.
Değirmenci, 'E vallahi,' demiş, 'Pek tembelmişsin. Doğrusu el arabamı vereceğimi düşünerek daha çok
çalışacağını sanıyordum. Haylazlık günahtır; dostlarımdan hiçbirin aylak ya da miskin olmasını, elbette istemem.
Benim sana karşı apaçık söz söylememe gücenmezsin ya! Elbette senin dostun olmasam bunu aklıma bile
getirmem. İnsan, demek istediğini olduğu gibi söylemeyecek olduktan sonra dostluğun ne yararı olur? Kim olsa
parlak şeyler söyleyerek göze girip dalkavukluk etmeye çabalar. Ama gerçek dost, hep hoşa gitmeyecek şeyler
söyler ve üzmekten çekinmez. Gerçek bir dost da elbette böylesini yeğler; çünkü, ancak o zaman iyilik ettiğini
anlar.'
Küçük Hans gözlerini uğuşturup gecelik takkesini başından atarak, 'Çok üzüldüm,' demiş, 'Ama öyle yorgundum
ki yatakta biraz yatıp öten kuşları dinlemek istedim. Bilir misiniz? Kuşları dinledikten sonra, her zaman daha iyi
çalışırım.'
Değirmenci eliyle Hans'in sırtına vurarak, 'Ya, buna çok hoşnut oldum, çünkü giyinir giyinmez değirmene gelip
hatırım için, şu benim ambarın damını onarıver, diyecektim.'
Zavallı küçük Hans gidip bahçesinde çalışmayı öyle özlüyormuş ki. Ancak, kendisine bu denli dostluk gösteren
Değirmenci'yi de kırmak istemiyormuş.
Utanıp çekinen bir sesle, 'Bugün işim olduğunu söylersem dostluğa aykırı bir şey yaptığım kanısına mı
varırsınız?' diyecek olmuş.
Değirmenci, 'E, doğrusu el arabamı sana vereceğimi düşünürsem, bu isteğim hiç de çok bir şey değil; ama geri
çevirirsen, elbet gidip onu kendim yaparım,' demiş.
Küçük Hans 'O, hiçbir zaman...' diye yatağından atlamış ve giyinip ambara gitmiş.
Bütün gün güneş batıncaya kadar orada çalışmış. Güneş batarken de Değirmenci ne yaptığını görmeye gelmiş.
Değirmenci şen bir sesle, 'E, demek ki deliği onardın ha, küçük Hans?' diye seslenmiş.
Küçük Hans merdivenden inerken, 'İyice onarıldı,' diye yanıt vermiş.
Değirmenci, 'Ah, insanın başkaları için yaptığı iş gibi zevkli hiçbir şey yoktur!' demiş.
Küçük Hans oturup alnını silmiş: 'Sizin sözlerinizi dinlemek elbet büyük bir talih; ama sanırım sizin bu güzel
düşünceleriniz gibi düşünceler bana hiç gelmeyecek?'
Değirmenci, 'Yoo, gelir, sana da gelir,' demiş, 'Yalnızca biraz daha zorluğa katlanmalı. Şu anda, dostluğun ancak
uygulamasını görüyorsun, bir gün kuramını da elde edersin.'
Küçük Hans, 'Sahi mi söylüyorsunuz?' diye sormuş.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Değirmenci, 'Hiç kuşkusuz,' diye yanıt vermiş; 'Ama, damı onardığına göre, artık eve gidip rahat etsen daha iyi
edersin, çünkü yarın da koyunlarımı dağa götürüvermeni isteyeceğim.'
Zavallı küçük Hans bu söze karşı bir şey söylemekten çekinmiş. Ertesi gün de Değirmenci koyunlarını erkenden
köy evine dek getirmiş, Hans de onlarla birlikte dağ yolunu tutmuş.
Oraya varıp gelinceye dek bütün gün geçmiş; geri döndüğünde de öyle yorgun düşmüş ki, daha koltuğunda
otururken uyuyakalmış; ancak ertesi gün, güpegündüz, ortalık aydınlıkken uyanmış.
'Bahçede ne güzel vakit geçireceğim,' diyerek hemen işe koyulmuş.
Ama, hep bir şey çıkıyor, bir türlü çiçeklerine bakamıyormuş, çünkü dostu Değirmenci durmadan gelip, onu ya
zaman alacak işlerin peşinden gönderiyormuş ya da değirmende kendisine yardıma çağırıyormuş. Küçük Hans,
zaman zaman çiçekleri kendilerini unuttu sanacaklar diye üzüm üzüm üzülüyor, ama Değirmenci'nin en iyi dostu
olduğunu aklına getirip kendi kendisini avutuyormuş; 'Sonra...' diyormuş, '...kendi el arabasını bana verecek, bu
da tam anlamıyla bir özveri.'
İşte küçük Hans, Değirmenci için hep böyle çalışıp durmuş. Değirmenci de dostluk konusunda her türlü güzel
sözleri söyler, Hans bunları not defterine yazar, geceleri okurmuş, okumuşluğu da pek iyiymiş.
Akşamların birinde, Hans ateşinin başında otururken kapıdan gürültülü bir ses gelmiş. Rüzgâr evin çevresinde
öyle esiyor, öyle dehşetle gürlüyormuş ki, bunu fırtınanın sesi sanmış. İkinci bir gürültü daha duyulmuş,
arkasından da üçüncüsü gelmiş; bu, öncekilerin hepsinden çokmuş.
Kendi kendisine, 'Zavallı bir yolcu olacak...' diyerek kapıya koşmuş.
Kapının önünde, bir elinde fener, ötekinde koca bir sopayla Değirmenci durup duruyormuş.
'Hansciğim', diye haykırmış Değirmenci, 'Başım dertte. Küçük oğlum merdivenden düşüp yaralandı, ben de
şimdi doktora gidiyorum. Ama doktor uzakta, gece de öyle kötü ki, şimdi aklıma geliverdi, benim yerime sen
gitsen, hani çok iyi olacak. Biliyorsun el arabamı sana vereceğim, buna karşılık senin de bir şey yapman, sanırım
doğru olur.'
Küçük Hans, 'Olur,' demiş, 'Sizin buraya dek gelmenizi ben iltifat sayarım. Hemen çıkıyorum, ama bana
fenerinizi vermelisiniz; gece pek karanlık, hendeğe düşebilirim.'
Değirmenci, 'Vah vah, yazık, çok yazık, bu yeni fenerim, ona bir şey olursa doğrusu çok üzülürüm,' diyerek
feneri vermek istememiş.
Küçük Hans, 'Pek iyi, zarar yok,' diyerek, büyük kürklü paltosuyla kırmızı sıcacık başlığını indirmiş, boynuna da
bir atkı sarıp yola koyulmuş.
Ne müthiş bir fırtınaymış. Gece öyle karanlıkmış ki küçük Hans hiçbir şey göremiyormuş. Rüzgâr o denli
şiddetliymiş ki, kendisini tutamıyormuş. Gene de çok yürekliymiş. Üç saate yakın yol gittikten sonra, doktorun
evine varıp kapıyı çalmış.
Doktor başını yatak odasının penceresinden uzatıp, 'Kim o?' diye seslenmiş.
'Küçük Hans, doktor.'
'Ne istiyorsun, küçük Hans?'
'Değirmenci'nin oğlu merdivenden düşüp bir yerini incitmiş. Değirmenci hemen gelmenizi istiyor.'
Doktor, 'Peki,' diye atını, büyük çizmelerini, bir de fenerini hazırlatıp aşağı inmiş. Küçük Hans onun peşinden
düşe kalka yetişmeye çalışırken, o atını Değirmenci'nin evi yönüne sürmüş.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Ama, fırtına güçlendikçe güçlenmiş, yağmur sellerle boşanıp taşmış. Küçük Hans ne gittiği yeri görüyor, ne de
ata yetişebiliyormuş. Sonunda yolunu yitirip derin çukurlarla dolu pek tehlikeli kırlara düşmüş ve zavallı
Hanscik boğulmuş. Ertesi gün birkaç keçi çobanı, koca bir su birikintisi içinde onun ölüsünü bulup evine
getirmiş.
Pek iyi tanınmış olduğu için, herkes küçük Hans'in cenazesine gitmiş. Değirmenci de yas tutanların başında
geliyormuş.
'En iyi dostu ben olduğum için, en iyi yere geçmek benim hakkım,' diye sırtında uzun siyah bir pelerinle alayın
önünde yürüyor, arada sırada gözlerini büyük bir cep mendiliyle siliyormuş.
Cenazeden sonra herkes handa rahat rahat oturup baharatlı şarap içer, tatlı pasta yerken, demirci 'Küçük Hans'in
yeri, kuşkusuz doldurulamaz,' demiş.
Değirmenci, 'Hele benim için... Ya, sanki el arabamı ona vermiş gibiydim. Şimdi onu ne yapmalı bilmem. Evde
başıma belâ oldu; öyle eski ki, satacak olsam elime hiçbir şey geçmez. Bundan sonra kimseye bir şey
vermemeye dikkat edeceğim. İnsan cömertliğin acısını çekiyor,' demiş."
Uzun bir aradan sonra Su Faresi, "Eee?" dedi.
Ketenkuşu, "Eeesi, öykünün sonu, bu," diye yanıt verdi.
Su Faresi, "Peki, Değirmenci'ye ne olmuş ya?" diye sordu.
Ketenkuşu, "Artık orasını bilmiyorum. Hem umurumda da değil," yanıtını verdi.
Su Faresi, "Öyleyse," dedi, 'Hiç öyle içten üzülmüşe benzemiyor."
Ketenkuşu, "Sanırım siz öyküden pek bir sonuç çıkaramadınız," deyiverdi.
Su Faresi, "Ne!" diye cırladı.
"Sonuç, sonuç..."
"Öykünün bir sonucu mu var demek istiyorsun?"
Ketenkuşu: "Kesinlikle."
Su Faresi pek öfkeli bir tavırla, "Yoo, başlamadan önce bunu bana söylemeliydin; söyleseydin seni elbette
dinlemez, tıpkı eleştirmen gibi, 'Püf!' diye bağırırdım. Ama, şimdi de söyleyebilirim," diye sesinin üst
perdesinden, "Püf!" diye bağırıp kuyruğunu da şaklatarak deliğinden içeri girdi.
Birkaç dakika sonra Ördek badi badi gelerek, "Su Faresi'ni nasıl buluyorsunuz?" diye sordu; "Birçok iyi yanı
var; ama benim duygum bir ana duygusudur, yıllanmış bir bekara da acıyıp gözlerim yaşarmadan bakamam."
Ketenkuşu, "Galiba ben de onu kızdırdım; konu yalnızca, bir sonuç çıkarılabilecek bir öykü söylememdir,"
yanıtını verdi.
Ördek, "Bu her zaman için tehlikeli bir şeydir," dedi.
Ben de ördeğe yerden göğe dek hak veriyorum.

BENZERSİZ BİR HAVA FİŞEĞİ

Kralın oğlu evleniyor diye ülke çapında şenlikler yapılıyordu. Güvey bütün yıl gelini beklemiş, gelin de sonunda
gelmişti. Kendisi bir Rus prensesiydi; ta Finlandiya'dan beri altı Rengeyiğinin çektiği bir kızakla gelmişti. Kızak
kocaman altın bir kuğu kuşu biçimindeydi, kanatlarının arasında da prensesin kendisi vardı. Uzun kakım kürkü
ta ayaklarına varıyor, başını da küçük, gümüş sırma örgülü bir başlık sarıyordu; kendisi de tıpkı, her zaman
yaşadığı kar sarayı gibi, bembeyazdı. Yüzünün rengi öyle uçuktu ki, kızağı sokaklardan geçerken halk şaşırmış,
"Tıpkı beyaz gül!" diye haykırışarak balkonlardan üstüne çiçek yağdırıyordu.
Prens, gelini karşılamak için kale kapısında bekliyordu. Güveyin menekşe renginde hulyalı gözleri vardı, saçları

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

saf altın gibiydi. Prensesi görünce bir dizi üstüne çöküp elini öptü.
"Resminiz güzeldi, ama siz resminizden daha güzelsiniz," dedi. Prenses de kıpkırmızı kesildi.
Genç bir içoğlanı yanındakine, "Önce beyaz güldü, şimdi al gül oldu," dedi, bütün saray şenlendi.
Bundan sonra üç gün herkes, "Beyaz gül, al gül, al gül, beyaz gül," deyip durdu; Kral da içoğlanının aylığının iki
kat artırılmasını buyurdu. Hiç aylığı olmadığı için bunun ona yararı dokunmadı, ama büyük bir onur sayıldı ve
hemen Saray Gazetesi'nde yayımlandı.
Üç gün sonra düğün kutlandı; görkemli bir tören oldu. Gelinle güvey küçük incilerle işlenmiş erguvan rengi
kadife bir askı altında el ele yürüdüler. Sonra beş saat devlet şöleni verildi. Prensle prenses büyük sofanın üst
başında oturup duru, kristal bir kadehten içki içtiler. Bu kadehten ancak gerçek âşıklar içebilirdi; çünkü ona
vefasız dudaklar değince rengi bulanır, bulanır, bulutlanırdı.
Genç içoğlanı, "Birbirlerini sevdikleri işte apaçık ortaya çıktı," dedi, "Duru kristal gibi açık bu." Kral,
içoğlanının aylığını ikinci kez, iki kat artırdı.
Saray görevlileri, "Ne onur, ne onur!" diye bağrıştılar.
Şölenden sonra balo vardı. Gelinle güvey gül dansını oynayacaklardı; Kral da flüt çalmaya söz vermişti. Pek
kötü çalardı, ama hiç kimse o ana dek bunu söyleme gözüpekliğini göstermemişti; çünkü o, kraldı. Aslında
bildiği topu topu iki ezgi vardı, bunlardan hangisini çaldığını kendi de bilmezdi. Ama ne önemi vardı; ne çalarsa
çalsın bütün dinleyenler, "Nefis, nefis!" diye haykırırlardı.
İzlencenin son maddesi, tam gece yarısı yapılacak parlak bir fişek şenliğiydi. Küçük prenses ömründe ateş
şenliği görmemişti; Kral bunun için şenlikçibaşının düğün günü işbaşında bulunmasını buyurmuştu.
Gelin bir sabah set üstünde gezerken Prense, "Ateş şenlikleri nasıldır?" diye sordu.
Hep başkalarına sorulan sorulara karışan Kral, "Kuzey tanına benzer," dedi, "yalnızca daha doğaldır. Ben
kendim onları yıldızlara yeğlerim; çünkü insan bunların ne zaman çıkacağını bilir; sonra, benim flüt çalışım gibi
de nefistirler. Kesinlikle görmelisiniz."
Saray bahçesinin öbür ucunda büyük bir üçayak kuruldu. Kralın şenlikçibaşı her şeyi yerli yerine koyar koymaz
fişekler birbirleriyle konuşmaya başladılar.
Küçük bir Arayıcı Fişeği, "Kesinlikle dünya çok güzel," diye haykırdı, "Hele şu sarı lalelere bakın. Ya, gerçek
kestane fişeği olsalar bundan daha güzel olamazlardı. Bunca yoldan geldiğime ne iyi etmişim. Gezi, insanın
aklını düşüncesini çok iyi açıyor; insanın gözü kapalı yargılara varmasına engel oluyor."
Büyük bir Roma Yıldızı, "Dünya, yalnızca kralın bahçesi değil, deli fişek, dünyayı iyice görmek için üç gün
gerekir," dedi.
Ömrü ta ilk günlerden beri eski bir tahta kutuya sımsıkı bağlı geçen ve hep kırık kalbiyle övünen dalgın bir
Çarkıfelek, "Nereyi severseniz dünya orasıdır," diye coştu.
"Ama, artık sevginin modası geçti, onu şairler öldürdü. Bu konuda öyle çok yazı yazdılar ki inanan kalmadı,
benim de aslında şaştığım yok ya. Gerçek aşk, acı çeker ve sessizdir. Anımsıyorum, bir kez ben... Ama, şimdi
bunun ne gereği var! Duygusallık geçmişe karıştı."
Roma Yıldızı, "Saçma!" dedi, "Duygusallık hiçbir zaman ölmez. O tıpkı ay gibidir, ölümsüzdür. Örneğin gelinle

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

güvey birbirlerini işte pek çok seviyorlar. Bunu, raslantıyla benim bulunduğum kutudaki boz renkli bir kâğıt
fişekten bu sabah duydum, en son saray dedikodularının hepsini biliyordu."
Ama, Çarkıfelek başını iki yana sallad, "Duygusallık öldü, duygusallık öldü, duygusallık öldü," diye söylendi.
Aynı şeyi yineleyince, sonunda gerçek olacağına inananlardandı.
Birdenbire kuru, keskin bir öksürük işitildi, hep bakındılar.
Bu, uzun bir değneğin ucuna bağlı, uzun boylu, kendini beğenmiş bir Hava Fişeği'nden geliyordu.
Düşüncesini söylemeye başlamadan önce, hep böyle öksürürdü.
"Ehem! Ehem!" dedi. Hâlâ başını iki yana sallayıp "romantizm öldü," diye söylenip duran zavallı Çarkıfelek'ten
başka herkes dinledi.
Bir Bonbon Fişeği, "Susalım, susalım!" diye bağırdı. Bu siyasetle uğraşan biriydi, yerel seçimlerde her zaman
etkin bir rol oynadığı için kullanılması gereken alışılmış meclis deyimlerini biliyordu.
Çarkıfelek, "Büsbütün öldü," diye fısıldadı ve uykuya daldı.
Sessizlik tümüyle sağlanır sağlanmaz, Hava Fişeği üçüncü kez öksürüp söze başladı. Anılarını yazdırıyormuş
gibi, ağır ağır, tane tane söylüyor ve konuştuğu kimseye tepeden bakıyordu. Doğrusu pek seçkin tavırları vardı.
"Kralın oğlu için ne mutluluk ki, tam benim havaya uçurulacağım gün evleniyor," dedi, "Ya önceden
kararlaştırılmış olsaydı, onun için bundan daha uygun bir şey olamazdı; ama, prensler her zaman talihlidir."
Küçük Delifişek, "Hele hele," dedi, "Ben bunun büsbütün tersini biliyordum; yani biz prensin onuruna yanacağız
sanıyordum."
Hava Fişeği, "Sizin için öyle olabilir" diye yanıt verdi, "Bunun böyle olduğundan kuşku bile duymam; ama ben
başka. Ben pek özel bir ailenin çocuğuyum. Annem gününün en ünlü Çarkıfeleğiydi ve kıvrak dansıyla
tanınıyordu. Büyük temsilinde alana fırlamadan önce, tam on dokuz kez fırıl fırıl dönmüş ve her dönüşünde
havaya pembe pembe yedi yıldız saçmış. Üç buçuk İngiliz ayağı çapında ve en üstün baruttanmış. Babam tıpkı
benim gibi, hem de Fransız aslından bir hava fişeğiymiş. Öyle yükseklere uçmuş ki, halk bir daha geri
dönmeyecek diye korku geçirmiş. Bununla birlikte, huyu pek yumuşak olduğu için dönmüş, hem de bir altın
sağanağı halinde pek parlak bir inişle dönmüş. Gazeteler bu temsili, pek ateşli sözlerle yazmışlar. Saray Gazetesi
bile, bu uçuşu, dolambaçlık sanatının bir zaferi diye betimlemişti."
Bir Çanak Maytabı, "Donanmacılık; donanmacılık, demek istiyorsunuz," dedi. "Donanmacılık olduğunu
biliyorum; çünkü benim kendi teneke kutumun üstünde öyle yazılı olduğunu gördüm."
Hava Fişeği sert bir sesle, "Yok, ben dolambaçlık dedim," diye söylendi. Çanak Maytabı da bu söze pek
bozuldu, ama gene de, az çok önemli olduğunu göstermek için hemen Bonbon Fişeklerine böbürlenmeye başladı.
Hava Fişeği, "Diyordum ki" diye sürdürdü konuşmasını, "Diyordum ki... E, ne diyordum ben?"
Roma Yıldızı, "Kendinizden söz ediyordunuz" diye yanıtladı.
"Elbette biliyorum, sözüm böyle terbiyesizce kesildiği sırada önemli bir konuyu anlatıyordum. Terbiyesizlikten
ve bütün bayağı göreneklerden nefret ederim çünkü son derece duyarlıyımdır. Bütün bu dünyada, hiç kimse
benim gibi duyarlı değildir, buna kesinlikle inanıyorum."
Delifişek, Roma Yıldızı'na, "Duyarlı kimse de nedir, kuzum?" diye sordu.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Roma Yıldızı belirsiz bir fısıltıyla, "Kendisinde nasır olduğu için, sürekli başkalarının ayaklarına basan kimse,"
diye yanıt verdi. Delifişek de az kaldı gülmekten patlayacaktı.
Hava Fişeği, "Ne gülüyorsunuz ya? Ben gülmüyorum ki..." dedi.
Delifişek, "Gülüyorum, çünkü keyfim yerinde," dedi.
Hava Fişeği öfkeyle, "Bu pek bencilce bir neden," diye bağırdı, "Keyifli olmaya ne hakkınız var? Başkalarını
düşünmeniz gerekir; en doğrusu beni düşünmeniz gerek. Ben hep kendimi düşünüyorum, herkesin de beni
düşünmesini beklerim. İçtenlikli uyuşma diye, işte buna derler. Çok güzel bir artamdır. Bende de bu artamın en
nitelikli türü var. Söz gelimi, bu akşam bana bir şey oluverse, bu herkes için ne büyük yıkım olurdu. Prensle
prensesin yüzü bir daha gülmez ve bütün evlilik yaşamları yıkılırdı. Krala gelince, biliyorum, artık onmazdı. İşte
bu nedenle, konumumun öneminden söz ederken, sanki gözyaşlarım boşanır."
Roma Yıldızı, "Başkalarına zevk vermek istiyorsanız..." dedi, "...her zaman kuru kalmanız gerekir."
Şimdi bir parça kendine gelen Çanak Maytabı, "Elbette," dedi, "Sıradan bir sağduyu kuralı bu!"
Hava Fişeği tiksinerek, "Doğru, sıradan sağduyu için öyle, ama unutuyorsunuz ki ben olağanüstüyüm, özelim,
ünlüyüm. Ya imgelemi olmadıktan sonra kim olsa sıradan sağduyu sahibi olabilir; ama benim imgelemim var,
çünkü ben hiçbir zaman nesneleri gerçekte oldukları gibi düşünmem; ben onları hep bambaşka düşünürüm.
Kendimi kuru tutmama gelince, işte apaçık görüyorum ki burada coşkulu bir yaradılışı anlayabilecek kimse yok.
Çok şükür ben böyle şeylere aldırmam. Bütün ömrünce insanın yaşama dayanmasını sağlayan tek şey, herkesin
kendisinden son derece aşağı olduğunu bilmesidir; işte benim her zaman beslediğim duygular. Ama hiçbirinizde
duygu yok. Sanki Prensle Prenses daha şimdi evlenmemiş gibi burda keyif çatıyorsunuz."
Küçük bir Ateş Balonu, "E, doğru ya, niçin çatmayalım? Eğlenmek için pek iyi bir fırsat!" dedi; "Ben havaya
çıktığım zaman bütün bunları yıldızlara anlatacağım. Ben onlara güzel gelinden söz ederken pırıl pırıl
parıldadıklarını göreceksiniz."
Hava Fişeği, "Öf, ne bayağı bir yaşam görüşü," dedi, "Aslında sizden de ancak bunu beklerdim; sizde hiç, hiçbir
şey yok; bomboş ve kofsunuz. Ya, belki Prensle Prenses gidip içinden derin bir ırmak geçen ülkelerin birinde
otururlar, belki bir tanecik de oğulları oluverir; tıpkı Prensin kendisi gibi sarı saçlı, menekşe gözlü minimini bir
çocuk; belki bir gün bu çocuk dadısıyla gezmeye çıkar, belki de dadının koca bir mürver ağacı altında uykuya
dalacağı tutar, belki çocuk derin ırmağa düşüp boğuluverir. Ama ne korkunç bir yıkım! Zavallılar biricik
çocuklarını yitirecekler. Doğrusu pek korkunç. Bundan sonra ben de onmam artık."
Roma Maytabı, "Ama, biricik oğullarını yitirdikleri filan yok ki, daha kimsenin başına yıkım gelmedi," dedi.
Hava Fişeği, "Ben geldi demedim ki, gelebilir dedim. Aslında, biricik oğullarını yitirseler, oturup söz söylemeye
ne gerek var? Dökülen süt için yanıp yakılanlardan iğrenirim. Ama ben, biricik oğullarını yitirmeleri
olasılığından söz ederken elbette pek üzülür, yıkılırım," diye yanıt verdi.
Çanak Maytabı, "Elbette yıkılırsınız, çünkü yapmasınız," dedi, "Şimdiye dek gördüğüm kimselerin en
yapmacığı."

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Hava Fişeği: "Sen de bütün gördüğüm kimselerin en kabasısın!" diye bağırdı, "Benim Prense karşı olan
dostluğumu da anlayamıyorsun."
Roma Maytabı, "Ay, sen daha onu tanımıyorsun bile," diye homurdandı.
Hava Fişeği, "Ben hiçbir zaman tanıyorum demedim ki," diye yanıt verdi, "Tanısam bile dostu olmazdım da
diyebilirim. İnsanın dostlarını tanıması çok tehlikeli bir şeydir."
Ateş Balonu, "Sen kendini kuru tutsan daha iyi olur, asıl önemli konu bu" dedi.
Hava Fişeği, "Evet, sizin için çok önemli, buna kuşkum yok!" yanıtını verdi, "Ama, keyfim isterse ağlarım". Ve
gözlerinden gerçek gözyaşları dökülüp değneğinden aşağı yağmur taneleri gibi sızmaya başladı ve aşağıda tam
da o sırada yuva kurmayı düşünüp oturabilecek güzel, kuru bir yer arayan iki böceğin boğulmasına an kaldı.
Çarkıfelek, "Kesinlikle, tam anlamıyla duygusal bir ruhu var, çünkü ortada ağlanacak hiçbir şey yokken ağlıyor,"
diye derin derin içini çekti ve tahta kutuyu düşünmeye başladı.
Ama, Roma Yıldızı'yla Çanak Maytabı iyice kızmışlar, durmadan üst perdeden, "Saçma! Saçma!" diyorlardı.
Bunlar son derece kestirmeci kimselerdi, ne zaman bir şeye karşı çıksalar, "Saçma!" der çıkarlardı.
O sırada ay nefis bir gümüş kalkan gibi doğdu, yıldızlar parıldamaya başladı, saraydan da bir müzik sesi
yükseldi.
Prensle Prenses dansa kalkmışlardı. Öyle güzel dans ettiler ki, boylu beyaz zambaklar pencereden gözlerini
uydurup onları seyretti; koca kırmızı haşhaşlar baş sallayıp dümtek tuttu.
Derken saat onu vurdu, arkasından da on biri, on ikiyi; gece yarısının son vuruşuyla herkes dışarıya, seddin
üstüne çıktı, Kral da Şenlikçibaşı'yı çağırttı.
Kral, "Hadi bakalım, fişek oyunları başlasın!" dedi. Şenlikçibaşı da yerlere kadar eğildi, sonra bahçenin öbür
ucuna değin dimdik yürüdü. Yanında altı kişi vardı, her biri alev alev yanan uzun saplı birer çıra taşıyordu.
Bu pek görkemli bir görünümdü.
Çarkıfelek fırıl fırıl dönerek, "Vızz! Vızz!" diye gitti. Roma Yıldızı, "Bum! Bum!" diye fırladı. Sonra Arayıcı
Fişekleri her yanda fırıl fırıl dans ettiler. Derken Çanak Maytapları herşeyin rengini kırmızıya çevirdi. Ateş
Balonu havaya yükselirken ufacık mavi kıvılcımlar serperek, "Hoşçakalın!" diye haykırdı. Pek keyiflenen
Bonbon Fişekleri "Bom! Bom!" diye yanıt verdiler. Özel Hava Fişeği'nden başka hepsi başarılı oldu. O,
ağlamaktan öyle sırılsıklam olmuştu ki yerinden bile kıpırdayamadı. İçindeki en iyi şey baruttu, o da öyle
ıslanmıştı ki hiç bir işe yaramadı. Alay etmeden konuşmaya gönül indirmediği bütün akrabaları göz kamaştırıcı
ateş demetleri halinde göklerden döküldü; bütün Saray, "Aferin! Aferin!" diye coştu, küçük Prenses de neşeyle
güldü.
Hava Fişeği, "Sanırım beni görkemli bir iş için saklıyorlar. Elbette bu, bu demektir" diye daha kurumlu tavırlar
takındı.
Ertesi gün işçiler ortalığı toplamaya geldiler. Hava Fişeği "Bunun bana gönderilmiş bir kurul olduğu apaçık.
Şunları bana yakışır ağırbaşlılıkla kabul edeyim," diye sanki önemli bir şey düşünüyormuş gibi kafasını havaya
dikip ciddi ciddi kaşlarını çattı. Ama tam çekilip gidecekleri ana dek Hava Fişeği'nin farkına bile varmadılar.
Derken birinin gözüne çarpıverdi, "Vay! Ne kötü hava fişeğiymiş bu," diye bağırıp duvarın üzerinden hendeğe

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

fırlattı.
Fırlayıp giderken "KÖTÜ Hava Fişeği, KÖTÜ Hava Fişeği; olamaz; ÜSTÜN Hava Fişeği! Ya, adam böyle
söyledi. Kötü ile Üstün kulağa hemen hemen aynı şeymiş gibi geliyor; çoğu kez tam birbirinin aynıdırlar da,"
diye çamurun içine düştü;
"Burası hiç rahat değil, ama son moda bir kaplıca olduğu kuşkusuz," dedi, "Beni buraya toparlanıp şifa bulmam
için göndermişlerdir. Sinirlerimin yerinden oynadığı kesin; dinlenmeye gereksinmem var."
Derken parlak mücevher gözleri, benekli yeşil ceketiyle küçük bir kurbağa yüze yüze yaklaştı.
"Sanırım bizi yeni onurlandırdınız," dedi, "Eh, sonunda çamurun yerini hiçbir şey tutmaz. Bana yağmurlu bir
günle bir hendek verin, ondan sonra gel keyfim gel. Acaba ikindiyin yağış olacak mı? Umarım olur! Ama
gökyüzü masmavi, hem bulutsuz da. Ne yazık!"
Hava Fişeği, "Ehem, ehem!" diye öksürmeye başladı.
Kurbağa, "Ne tatlı sesiniz var!" diye haykırdı, "Sahi, tıpkı vaklamaya benziyor, vaklama da dünyanın en uyumlu
sesidir. Bu gece bizim eğlentimizi duyarsınız. Çiftçinin evinin yanı başındaki eski ördek havuzunda oturup ay
doğar doğmaz başlarız türküye. Bu öyle etkili olur ki herkes uyanık yatıp bizi dinler. Daha dün Çiftçi'nin karısı
annesine bizim yüzümüzden bütün gece gözünü bile kırpmadığını söyledi. Kendinden böyle söz edildiğini
duymak, doğrusu pek hoşa gidiyor."
Hava Fişeği öfkeli öfkeli, "Ehem! Ehem!" dedi, bir sözcük bile söylemeye fırsat bulamadığı için pek kızmıştı.
Kurbağa, "Kesinlikle pek tatlı bir ses!" diye konuşmasını sürdürdü, "Umarım ördek havuzuna gelirsiniz. Ben
şimdi kızlarımı aramaya gidiyorum. Altı güzel kızım var; Turna Balığı onları görecek diye ödüm kopuyor. Ah, o
ne canavardır, hiç çekinmeden onlardan kahvaltı yapıverir. Eh, hoşçakalın; emin olun bu konuşmamız beni çok
hoşnut etti."
Hava Fişeği, "Ne konuşma ya! Yalnızca siz kendi kendinize söz söylediniz. Konuşma öyle olmaz," dedi.
Kurbağa, "E, birinin dinlemesi gerek," diye yanıt verdi, "Bütün sözleri ben söylemek isterim. Bu zaman
kazandırır, gereksiz tartışmalara da ortam bırakmaz."
Hava Fişeği, "Ama ben tartışmadan hoşlanırım" dedi.
Kurbağa dingin bir tavırla, "Bunu size yakıştırmam, tartışma son derece kaba bir şeydir; çünkü bir toplumda
herkes hep aynı düşüncede olur. Bir daha hoşçakalın. İşte kızlarım görünüyor," dedi ve yüzerek uzaklaştı.
Hava Fişeği, "Siz münasebetsizin birisiniz, hem pek kötü terbiye görmüşsünüz. Biri benim gibi kendisinden söz
etmek isterken, sizin gibi kendisinden söz etmek isteyenlerden nefret ederim. Buna ben kendisinden başkasını
düşünmemek derim. Kendisinden başkasını düşünmemek de pek iğrenç bir şeydir, özellikle benim yaradılışımda
birine karşı; çünkü, benim sevimli özyapımı her yerde bilirler. Doğrusu benden örnek almalıydınız; benden daha
iyi örnek bulamazsınız. Şimdi elinize fırsat geçmişken yararlanmaya bakın, çünkü hemen hemen saraya dönmek
üzereyim. Evet benim sarayda baş üstünde yerim vardır. Prensle Prenses bile dün benim onuruma evlendiler.
Elbette siz böyle şeylerden anlamazsınız, çünkü taşralısınız," diye söylendi onun arkasından.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Koca esmer bir hasırotunun tepesinde duran bir Susineği, "Durup onunla soluk tüketmenin yararı yok," dedi,
"Ama hiç yararı yok; çünkü savuştu."
Hava Fişeği, "Eh, o zararlı çıkar, bana ne?" diye yanıt verdi, "Dinlemiyor diye durup yalnızca ona söz söylemem
ya. Ben kendi kendimi dinlemekten de hoşlanırım. Bu benim en büyük zevklerimden biridir. Çoğu kez kendi
kendimle uzun uzadıya söyleşilerde bulunurum, bunda öyle becerikliyimdir ki kimileyin söylediklerimin bir tek
sözcüğünü bile anlamadığım olur."
Susineği, "Öyleyse felsefeyle ilgili konferans vermelisiniz," diye bir çift güzel bürümcük kanat açarak
gökyüzüne yükseldi.
Hava Fişeği, "Burada durmayışı kendi budalalığı. Eminim zihnini açacak böyle fırsatı her zaman bulamaz.
Amaan, umurumda bile değil, benim deham gibi bir deha kesinlikle bir gün anlaşılacaktır," dedi ve çamurun
içine biraz daha battı.
Az sonra bir ördek yüze yüze çıkageldi. Kıpkırmızı bacakları, zarlı ayakları vardı, paytaklığından dolayı da çok
zayıf sayılıyordu.
"Vak, vak, vak! Ne acayip biçiminiz var," dedi, "Acaba böyle mi doğdunuz, yoksa bir kaza sonucunda mı bu
duruma geldiniz? Sorabilir miyim?"
Hava Fişeği, "İşte hep köyde oturup kalktığınız açık," dedi."Yoksa benim kim olduğumu bilirdiniz. Ama,
bilgisizliğinizi bağışlayabilirim; başkalarının da kendimiz gibi özel olmasını ummak büyük haksızlık olur. Şimdi
benim gökyüzüne uçup altın bir yağmur sağanağı halinde yere inebileceğimi duyunca hiç şüphesiz şaşar
kalırsınız."
Ördek, "Böyle bir şeyi düşünmem bile," dedi, "Çünkü, bunun hiç kimseye bir yararının dokunacağını
sanmıyorum; şimdi öküz gibi tarlayı sürüp at gibi araba çekebilseniz ya da çoban köpeği gibi koyunlara baksanız
gene de bir şeydir."
Hava Fişeği üst perdeden atarak, "A zavallı yaratık!" diye haykırdı, "Görüyorum, pek aşağı tabakalardansın.
Benim düzeyimdeki bir kimse, hiçbir zaman yararlı olmaz. Bizim bir takım artamlarımız vardır, bunlar bize
yeter de artar bile. Bir kez, ben hangi türden olursa olsun, işten hoşlanmam. Hele salık verir gibi göründüğünüz
işlerden. Ben hep zor işlerin, yapacak bir şeyi olmayan zavallıların sığınağı olduğu kanısında bulunmuşumdur."
Pek sessiz huylu olan ve hiç kimseyle asla kavga etmeyen Ördek, "Pek iyi, pek iyi!" dedi, "Herkesin kendine
göre bir zevki var. Her neyse, umarım artık burada yerleşirsiniz."
Hava Fişeği, "Yok efendim, yok!" diye haykırdı, "Ben yalnızca bir ziyaretçiyim, seçkin bir ziyaretçi. Doğrusu
burayı sıkıntılı buluyorum, burada ne topluluk var, ne yalnızlık. Üstelik bir kenar mahalle. Belki de saraya
dönerim, çünkü dünyada bir heyecan uyandırmamın yazgım olduğunu biliyorum."
Ördek "Bir zamanlar bana da toplum yaşamına atılma düşüncesi gelmişti," dedi, "Değişmesi gereken öyle çok
şey var ki; ya, birkaç zaman önce bir toplantıda ben başkanlık kürsüsüne geçmiştim. Bütün hoşlanmadığımız
şeyleri mahkûm eden kararlar vermiştik; ama, bunların pek etkisi de olmadıydı. Şimdi evlenip barklandım.
Aileme bakıyorum."
Hava Fişeği, "Ben toplum yaşamı için yaratıldım," dedi, "Bütün soyum sopum, en alçakgönüllüleri bile böyledir.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Ne zaman ortaya çıksak büyük bir ilgi uyandırırız. Ben kendim daha ortaya çıkmadım, ama çıkarsam görkemli
bir görünüm olacak. Eve barka gelince, bunlar insanı çabucak yıpratır, sonra insanın aklını daha yüksek şeylerle
uğraşmaktan alıkor."
Ördek, "Ah yaşamın yüksek şeyleri, ne güzeldir onlar. Bak bu söz karnımın acıktığını aklıma getirdi," diye
dereden aşağı, "Vak! vak! vak!" diye yüzüp gitti.
Hava Fişeği, "Gitme, gel, gelsene!" diye cıyakladı, ama Ördek hiç kulak asmadı.
Hava Fişeği, "Gittiğine hoşnut
oldum, söz anlamaz bir orta sınıf kafası var onda," dedi ve çamurun içine biraz daha batıp dehanın yalnızlığını
düşünmeye daldı.
Birdenbire ellerinde bir ibrik ve bir demet çalı çırpıyla beyaz gömlekli iki çocuk dere boyundan aşağıya doğru
çıkageldi.
Hava Fişeği "İşte kurul bu olacak!" diye pek ağırbaşlı görünmeye çalıştı.
Çocuklardan biri, "Vay, bak şuna, ne pis değnek! Nereden gelmiş buraya acaba?" diye Hava Fişeği'ni hendekten
çıkardı.
Hava Fişeği, "NE PİS değnek mi? Olamaz, NEFİS değnek, işte böyle söyledi. Nefis değnek pek gönül okşayıcı.
Evet, beni Saray görevlilerinden biri sanıyor," diye düşündü.
Öteki çocuk, "Onu da ateşe atalım, ibriğin kaynamasına yardım olur," dedi.
Ve çalı çırpıyı çatıp Hava Fişeği'ni de en tepesine koyduktan sonra ateşi yaktılar.
Hava Fişeği, "İşte bu çok görkemli!" diye haykırdı, "Beni herkes görsün diye güpe gündüz havaya uçuracaklar."
Çocuklar, "Şimdi uyuruz, uyanınca ibrik kaynamış olur," diye çayırın üstüne uzanıp gözlerini kapadılar.
Hava Fişeği pek ıslaktı, doğallıkla yanması da epey uzun sürdü; ama ateş aldı.
"İşte gidiyorum!" diye haykırıp dimdik ve sert durdu; "Biliyorum, yıldızlardan daha yukarı, aydan daha yukarı,
güneşten daha yukarı gideceğim. Öyle yukarı gideceğim ki..."
Fızz! Fızz! Fızz! dosdoğru havaya fırladı.
"Nefiis!" diye bağırdı. "Ben böyle sonsuza dek gideceğim! Ne başarı!"
Ama onu hiç kimse görmedi.
"Şimdi patlayacağım!" diye bağırdı, "Bütün dünyayı ateşe verip öyle bir gürültü koparacağım ki, hiç kimse bütün
bir yıl başka bir şeyden söz edemeyecek." Ve gerçekten de patladı. Barut, "Bum! Bum! Bum!" dedi; buna hiç
kuşku yok.
Ama bunu hiç kimse duymadı; o iki çocuk bile... Çünkü pek derin uykudaydılar. Ondan kala kala bir değnek
kalmıştı. O da hendeğin kıyısında gezmeye çıkmış bir kazın sırtına düştü.
Kaz, "Aman Tanrım! Yağmur yerine gökten değnek yağıyor!" diye avaz avaz haykırarak kendini suyun içine
attı.
Hava Fişeği, "Büyük bir coşku uyandıracağımı biliyordum," diye geniş bir soluk aldı ve söndü.

GENÇ KRAL

Taç giyme töreni için kararlaştırılan günün gecesi, Genç Kral süslü odasında yalnız oturuyordu. Bütün saray ileri
gelenleri, zamanın tören göreneklerine göre yerlere dek eğilerek iznini isteyip saray görgü kuralları
profesöründen son bir ders almak üzere sarayın büyük sofasına çekilmişlerdi; içlerinde kimilerinin pek doğal

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

davranışları vardı ki, bir saraylıda böyle bir davranışın pek kötü bir eksik sayıldığını söylememe bile gerek
yoktur.
Çocuk -evet on altı yaşında olduğu için daha çocuk sayılırdı- yalnız kaldığına hiç üzülmeden, derin bir soluk
alarak kendisini işlemeli yatağının yumuşak yastıkları üstüne sırt üstü atmış, tıpkı bir koru şeytanı [faun] ya da
avcı tuzağına yeni düşmüş genç bir hayvan gibi gözleri dönmüş, ağzı bir karış açık yatıyordu.
Kendisini büyüten, o babası sandığı yoksul keçi çobanının sürüsü peşinde kolu, bacağı çıplak, elinde kaval,
sürtüp dururken, hemen hemen raslantıyla onu bulanlar da zaten avcılardı. Eski kralın, kendi düzeyinden çok
aşağı bir yabancıyla gizlice evlenen bir tanecik kızından doğmuş bir çocuktu. Bu adam için kimileri, çaldığı
lavtanın büyüleyici ezgileriyle genç prensesin gönlünü çalmış biri olduğunu söylerken; başkaları da prensesten
çok, pek çok iltifat gördüğü halde, birdenbire büyük kilisedeki işini yüzüstü bırakıp kentte sır olan Riminili bir
ressamdan söz ederlerdi. Çocuk daha bir haftalıkmış; annesi uyurken koynundan çalıp kente atla bir günlük
yolda, ormanın bir bucağında çoluksuz çocuksuz oturan, basbayağı yoksul bir köylüyle karısına bırakmışlar; onu
dünyaya getiren o ak pak kız da uykudan uyandıktan bir saat sonra, hekimbaşının söylediği gibi, ya üzüntünün
ya da vebanın, ama kimilerine göre bir kadeh şarapta ezilmiş hemen etkileyen bir İtalyan zehirinin kurbanı
olmuş. Eğerinin hörgücü üzerinde çocuğu götüren uşak yorgun atından eğilip keçi çobanının çerden çöpten
kapısını çalarken, prensesin cesedi de, kent kapılarının dışında, bırakılmış bir kilisenin avlusunda, söylentiye
göre içinde başka bir cesedin, düğümlü bir iple elleri arkasına bağlı, göğsü kıpkırmızı yaralarla delik deşik,
olağanüstü güzel, yabancı bir delikanlının uzatılmış olduğu açık bir mezara indirilmişmiş.
İşte halkın ağzında dolaşan fısıltıların en hafifi böyleydi. Yaşlı Kral ölüm döşeğinde, belki büyük günahının
vicdan azabıyla, belki de yalnızca krallığın kendi soyundan gitmemesini istediği için, çocuğu çağırtıp tahtın
varisi olduğunu meclis önünde onaylamış.
Yaşamını böyle derinden etkilemesi kaçınılmaz olan güzelliğe karşı gösterdiği şaşırtıcı esrime belirtileri de, belki
de bu hakkın kendisine tanındığı ilk anda ortaya çıkmıştı. Kendisine ayrılan dairedeki odalara girerken peşinden
gelenler, kendisi için hazırlanan zarif giysiyi, değerli mücevherleri görünce dudaklarından taşan sevinç
sesleriyle, yabanıl bir neşe içinde, kaba saba deri gömleğini, koyun postundan yamçısını üstünden nasıl attığını
anlata anlata bitirememişlerdi. Zaman zaman orman yaşamının güzel özgürlüğünü arar, her günün büyük bir
bölümünü dolduran sıkıcı saray törenlerine hep için için bozulurmuş. Ama artık tümüyle kendi buyruğunda
gördüğü, adına Joyeuse dedikleri bu saray, sanki keyfi için yeni döşenmiş, yepyeni bir dünya gibi geldiğinden;
divan tartışmalarıyla sunum odasından kurtulur kurtulmaz, yaldızlı tunç aslanlı, parlak somaki basamaklı koca
merdivenlerden aşağı koşar, güzellikte acıyı uyuşturacak bir ilaç, sanki hastalıktan kurtarıcı bir ilaç arayan biri
gibi, oda oda, aralık aralık dolaşırmış.
Kendi dediğince, bu keşif gezintilerinde -doğrusu bunlar onun için olağanüstü bir dünyada gerçek gezilermiş de-

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

etekleri dalga dalga uçuşan harmaniyeli, kıvrım kıvrım parlak kurdeleli, sarışın, solgun saray içoğlanlarının da
arkasından gelmesini ister; ama çoğunlukla sanat gizlerinin en iyi ışsız yerlerde öğrenilebileceğini, güzelliğin de
tıpkı akıl gibi tek başına kalmaktan hoşlandığını nerdeyse doğaüstü bir olay gibi ani bir içgüdüyle duyumsayıp,
yalnız kalmak istermiş.
Bu dönemiyle ilgili pek çok öykü anlatılırdı. Kentliler, adına parlak bir söylev vermek üzere gelen bir belediye
başkanının, onu, birtakım yeni tanrılara tapınmayı betimleyen, Venedik'ten henüz getirilmiş büyük bir resmin
önünde tam bir tapınmayla diz çökerken görüverdiğini söylerlerdi. Başka bir sefer saatlerce ortadan yitmiş, uzun
bir aramadan sonra sarayın yıldız semti burçlarından birinde, küçük bir odada esrime içinde bir insan gibi, üstüne
Adonis'in çehresi kazılmış bir Yunan mücevherine dalmış bir durumda bulunmuştu. Bir kez de taş köprü
kurulurken bulunup üstünde Hadrian'ın Bithynialı kölesinin adı bulunan antika bir yontunun mermer alnına sıcak
dudaklarını değdirirken görülmüş. Endimion'un gümüş bir resmi üstünde ay ışığının izini aramak için tam bir
gece geçirmiş diye öykü sürer gider.
Belki de üzerinde, bütün az görülür ve değerli şeylerin büyüleyen bir etkisi varmış; bunları elde etmek özlemiyle
tüccarları dört bir yöne göndermiş; kimini kehribar peşinden, kuzey denizlerinin kaba saba balıkçılarıyla
kaynaşmaya; kimini ancak firavunların mezarlarında bulunduğu söylenen tılsımlı, şaşırtıcı yeşil firuzeyi aramak
üzere Mısır'a; kimini ipek seccadeleriyle nakışlı çanakları için İran'a; daha başkalarını da bürümcük, renkli
fildişi, aytaşları, yeşim bilezikler, sandal ağacı, mavi mine ve halis yünden şal almak üzere Hindistan'a
yollamıştı.
Ama onu en çok uğraştıran şey, taç giyme gününde giyeceği giysiler; sırma işlemeli kuşamla yakut kakmalı tacı,
bir de sıra sıra, halka halka incili asasıydı. Doğrusu bu gece görkemli yatağında sırt üstü yattığı yerden geniş
ocakta yanıp yanıp kül olan çam kütüğüne dalmış bakarken işte, bunu düşünüyordu. Zamanın en ünlü
ressamlarının elinden çıkan taslaklar aylarca önce kendisine sunulmuş, o da sanatçıların gece gündüz uğraşıp
tıpkısını yapmalarını, bir yandan da yapıtlarına uygun mücevherler bulmak için bütün dünyayı aramalarını
buyurmuştu. Bir düşlem evreninde kendisini güzel bir kral olarak, krallığını da büyük kilisenin yüksek
mahfilinde görürken, koyu renk gözlerini parıl parıl parlatan bir gülümseme çocuk dudaklarında tutuşup
titriyordu.
Biraz sonra yerinden kalktı, ocağın oymalı saçağına dayanarak solgun ışıklı odaya baktı. Duvarlar güzelliğin
utkusunu gösteren değerli dokumalarla kaplıydı. Kırmızı ve lacivert akikle bezenmiş büyük bir konsol bir köşeyi
dolduruyor, pencerenin tam karşısında lake panoları püskürtme ve kakma altın kaplı, görülmemiş bir biçimde
işlenmiş bir hücre üstünde Venedik camından zarif kadehlerle koyu damarlı mühresenkten bir kâse duruyordu.
Yatağın ipekli örtüsünde, uykunun yorgun ellerinden dökülmüş gibi solgun haşhaşlar işlenmişti; oymalı tavanın
uçuk gümüşü üzerinde de beyaz köpükler gibi demet demet iri devekuşu tüyleri sarkan kadife askı, oluklu uzun

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

fildişi sırıklara dayanmıştı. Yeşil tunçtan bir nergis gülerek başının üstünde cilalı bir ayna tutuyordu. Masa
üstünde cebelikum taşından yayvan bir çanak vardı.
Dışarıda gölgeli evlerin üstünde bulanık bir kabarcık gibi beliren kilisenin koskoca kubbesini, ırmak boyundaki
sisli setin üstünde de aşağı yukarı dolaşan yorgun nöbetçileri gördü. Uzaklarda, bir yemiş bahçesinde bülbül
ötüyordu. Açık pencereden hafif bir yasemin kokusu geldi; alnındaki kumral kaküllerini arkaya atıp eline bir
lavta aldı, parmaklarını tellerin üzerinde gezdirdi. Ağırlaşan göz kapakları kapanmaya başladı; üstüne tuhaf bir
bitkinlik çöktü; güzel şeylerin büyüsünü ya da gizini o zamana dek hiç böyle güçlü ve bu denli içten bir zevkle
duymamıştı.
Saat kulesinden gece yarısı duyulurken zile dokundu. İçoğlanları da gelip ellerine gülsuyu serpe serpe yastığının
üstüne çiçekler serdiler, onu soydular. Birkaç dakika sonra odadan çıkmışlardı, uykuya daldı.
Uykusunda bir de düş gördü. Düşü şöyleydi:
Kendisini uzun, alçak bir çatı altında, birçok tezgâhtan çıkan takırtılar, uğultular arasında görür gibi oldu. Solgun
gün ışığı demir parmaklıklı pencerelerden süzülüp ona kasaları üzerine eğilmiş dokumacıların cılız yüzlerini
gösterdi. Solgun, hasta yüzlü çocuklar, koca koca gergi tahtalarının üstünde iki büklüm yığılmışlar; mekikler
erişlerin arasında işledikçe ağır tirizleri kaldırıyorlar, mekikler durdukça da tirizleri bırakıp iplikleri
pekiştiyorlardı. Yüzleri kıtlıktan ufalmış, iskelet gibi elleri sallanıp titriyordu. Gözleri açlıktan büyümüş birkaç
kadın, bir masanın başında dikiş dikiyordu. Ortalıkta çok kötü bir koku vardı; hava pis ve ağırdı, duvarlardan
nem damlayıp sızıyordu.
Genç Kral dokumacılardan birine yaklaştı, yanında durup onu seyretti.
Dokumacı da ona dik dik bakıp, "Neden beni seyrediyorsun? Yoksa bizim efendinin yolladığı casus musun?"
dedi.
Genç Kral, "Efendin kim?" diye sordu.
Dokumacı, "Efendimiz..." diye acı acı haykırdı, "...tıpkı benim gibi bir adam. Evet, aramızda yalnızca şu fark
var: O, pek güzel giysiler giyer, ben paçavralarla gezerim. Benim açlıktan canım çıkarken, o çok yemekten bir
parçacık olsun acı duymaz."
Genç Kral, "Ülke özgür, sen de hiç kimsenin tutsağı değilsin," dedi.
Dokumacı, "Savaşta güçlüler zayıfları tutsak eder, barışta da zenginler yoksulları. Yaşamak için çalışmamız
gerek; ama onlar bize öyle az gündelik veriyorlar ki, ölüyoruz. Bütün gün onların uğruna yoruluruz, onlar
çekmecelerine altınları istif eder, çocuklarımız zamansız solup gider, sevdiklerimizin yüzleri yıpranır, çöker. Biz
üzümü çiğneriz, şarabı başkaları içer. Ekini biz ekeriz, gene sofralarımız tamtakır kalır. Bizim de zincirlerimiz
vardır ama hiç kimse görmez. Tutsağız, ama gene de herkes bize özgürsün der."
Kral, "Herkes böyle mi?" diye sordu.
Dokumacı, "Gençler, yaşlılar, erkekler gibi kadınlar, küçücük çocuklar da, yılların hışmına uğrayanlar da,
herkes, herkes böyledir. Tüccar bizi ezer, biz de umarsız, istediklerini veririz. Papaz at sırtında gidip tespih çeke
çeke Tevrat okur, kimse bize aldırmaz. Güneşsiz geçitlerimizden yoksulluk aç gözleriyle sürüne sürüne geçer,
günah da baştan çıkmış suratıyla peşine takılıp gider. Sabahları, gözümüzü düşkünlük açar, geceleri utanç

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

aramızda yaşar. İyi de, bunlardan sana ne? Sen bizden değilsin. Senin yüzün çok mutlu," diye kaşlarını çatarak
dönüp mekiği tezgâha attı. Genç Kral masuraya sarılı altın sırmayı gördü.
Üstüne büyük bir dehşet çöktü; "Bu dokuduğun kimin giysisi?" diye sordu.
"Genç Kral'ın taç giyme giysisi. Sana ne oluyor?"
Genç Kral haykıra haykıra uyandı. Oh, kendi odasındaydı; pencereden de kapkaranlık havanın ortasından sarkan
bal rengi ayı gördü.
Yeniden uykuya dalıp düş gördü; düşü şöyleydi:
Kendisini yüzlerce tutsağın kürek çektiği bir kalyonun güvertesinde görür gibi oldu. Kalyonun sahibi de
yanıbaşında bir halının üstüne oturmuştu. Abanoz kadar karaydı; sarığı da kırmızı ipektendi. Kulaklarının
memesine iri, gümüş küpeler takmıştı, elinde de fildişinden bir tartı tutuyordu.
Tutsaklar çırçıplaktı, bellerinde yalnızca lime lime birer peştamal vardı. Her biri yanındakine zincirle bağlıydı.
Kızgın güneş üzerlerine pırıl pırıl vuruyor, zincirler de geçitlerden aşağı yukarı koşup kayış kırbaçlarını
savuruyordu. Onlar da güçsüz kollarını uzatıp suyun içindeki ağır kürekleri çekiyor; küreklerin palasından tuzlu
serpintiler uçup sekiyordu.
Sonunda, küçük bir koya varıp iskandile başladılar. Kıyıdan hafif bir rüzgâr esti, güverteyi ve büyük Latin
yelkenini ince kızıl bir toza bürüdü. Yaban eşeklerine binmiş üç Arap ortaya çıkıp üstlerine mızrak yağdırdı.
Kalyonun sahibi eline boyalı bir yay alıp içlerinden birini gırtlağından vurdu. Arap bütün ağırlığıyla köpüklü
dalgaların içine yuvarlandı, arkadaşları da dörtnala kaçtı. Sarı cara bürünmüş bir kadın devesinin üstünden
cesede baka baka, onları ağır ağır izledi.
Demir atıp yelkenleri mayna eder etmez, zenciler ambara girip kurşun ağırlıklar bağlı uzun bir ip merdiven
getirdiler. Kalyonun sahibi merdivenin uçlarını iki demir babaya sımsıkı bağlayarak aşağı attı. O zaman zincirler
tutsakların en gencini yakaladılar, prangalarını çözdüler, burun delikleriyle kulaklarını balmumuyla tıkayıp
beline büyük bir taş bağladılar. Tutsak yorgun argın merdivenden aşağı süzüldü, denizin içinde yitti. Battığı
yerden birkaç su kabarcığı yükseldi. Öteki tutsaklardan kimileri, yandan bakıyorlardı. Kalyonun pruvasında bir
köpekbalığı çığırtkanı oturmuş, durmadan davul çalıyordu.
Biraz sonra dalgıç sudan soluya soluya sağ elinde bir inciyle çıktı, merdivene sarıldı. Zenciler inciyi kapıp onu
geri kaktılar. Tutsaklar küreklerin üstünde uykuya dalmışlardı.
Bir daha, bir daha çıktı; her çıkışında güzel bir inci getirdi. Kalyonun sahibi hepsini tartıp yeşil deriden bir torba
içine koydu.
Genç Kral konuşmaya çalıştı, ama dili damağına yapışmış gibiydi, dudaklarını kımıldatamadı. Zenciler çançan
edip bir dizi parlak boncuk için kavgaya tutuştular. İki turna teknenin çevresinde fırıl fırıl dönüyordu.
Derken dalgıç son kez çıktı, getirdiği inci Hürmüz'ün bütün incilerinden güzeldi. Bütün ay biçimindeydi, rengi
seher yıldızından aktı. Ama tutsağın yüzünde tuhaf bir solgunluk vardı; güverteye yığılırken kulaklarıyla burun
deliklerinden kanlar fışkırdı, biraz titredi, sonra donakaldı. Zenciler omuzlarını silkip cesedini küpeşteden aşağı
fırlattılar. Kalyonun sahibi kahkahayla güldü. Uzanıp inciyi aldı, onu görünce öpüp başına koydu, secdeye vardı.
"Genç Kral'ın asasına uygun!" dedi ve zencilere demir almalarını işaret etti.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Genç Kral bunu duyunca sesi çıktığı kadar haykırdı ve uyandı. Pencereden tan yerini uzun kurşuni elleriyle solan
yıldızlara sarılırken gördü.
Gene uykuya daldı, düş gördü; düşü şöyleydi:
Kendisini acayip yemişler, güzel zehirli çiçekler sarkan kuytu bir ormanda dolaşıyor gördü. Geçerken yanından
karayılanlar ıslık çalıyor, parlak tüylü papağanlar haykıra haykıra daldan daha uçuyordu. Sıcak çamurda koskoca
su kaplumbağaları yatmış uyuyordu. Ağaçlar şebeklerle, papağanlarla doluydu.
Gitti, gitti, ta ormanın ucuna varıncaya dek gitti. Orada kuru bir ırmağın yatağında korkunç bir insan
kalabalığının didiştiğini gördü. Kayanın üzerinde karıncalar gibi
kaynaşıyorlardı. Toprakta derin çukurlar kazıp
içine giriyorlardı. Kimileri, kayaları koca koca balyozlarla parçalıyor; kimileri de kumların içinde dört ayak
çabalıyordu. Frenk incirlerini köklerinden koparıyor, kızıl çiçekleri çiğniyor; birbirlerine seslenip didiniyorlardı.
Hiç kimse boş durmuyordu.
Mağaranın karanlığında Ölümle Açgözlülük onları seyrediyordu. Ölüm, "Yoruldum, haydi üçte birini ver de
gideyim," dedi.
Ama Açgözlülük başını kaldırdı ve "Onlar benim uşaklarım" diye yanıt verdi.
Ölüm sordu: "Elinde ne var?"
Açgözlülük yanıt verdi: "Üç ekin tanesi; bundan sana ne?"
Ölüm, "Birini bana ver de bahçeme dikeyim, yalnızca bir tanesini ver gideyim," diye bağırdı.
Açgözlülük, "Sana hiçbir şey vermem," diye ellerini kuşamının kat yerleri arasına sakladı.
Ölüm de gülüp bir kase aldı, bir su birikintisine daldırdı, kaseden sıtma çıktı, koca kalabalığın içine girdi. Üçte
birini kırıp geçirdi. Peşinden soğuk bir sis bürüdü, çevresinden su yılanları yürüdü.
Açgözlülük de adamlarından üçte birinin kırıldığını görünce göğsünü dövüp ağladı. Kupkuru kısır göğsünü
dövüp bağır bağıra ağladı, "Adamlarımın üçte birine kıydın, defol oradan," diye bağırdı; "Tataristan dağlarında
savaş var, iki tarafın kralı da seni çağırıyor. Afganlılar kara öküzü kurban etmişler, savaşa gidiyorlar; kalkanların
üstüne kargılarıyla vurmuşlar, demir tolgalarını da başlarına geçirmişler. Benim derem senin nene gerek? Ne için
durup kalacaksın? Haydi defol, bir daha da buraya gelme."
Ölüm, "Yoo," dedi; "Sen bana ekininden bir tane vermeden şurdan şuraya gitmem."
Fakat Açgözlülük elini sımsıkı kapayıp dişlerini gıcırdattı. "Sana hiçbir şey vermem," diye homurdandı.
Ölüm de güldü, kara bir taş alıp ormanın içine doğru fırlattı; yabanıl baldıran yığını arasından alev fistanlı
Humma çıktı. Kalabalığın içine daldı, önüne gelene saldı. Her dokunduğu adam öldü. Bastığı yerlerde otlar
sararıp soldu, o yürüdü.
Açgözlülük tir tir titredi, başına kül serpti, "Kıyıcı!" diye bağırdı, "Kıyıcı! Hindistan'ın sur çevrili kentlerinde
kıtlık var, Semerkand'ın su hazneleri tamtakır olmuş; Mısır'ın sur çevrili kentlerinde de kıtlık var; çölün bütün
çekirgeleri dolmuş. Nil gene kıyılarından taşmamış, Rahipler İzis'le Oziris'i İlençlemiş. Defol, seni arayanlara
bak; adamlarımı bana bırak!"
Ölüm, "Yo!" dedi, "Sen bana bir ekin tanesi verinceye kadar gitmem."
Açgözlülük, "Sana hiçbir şey vermem," dedi.
Ölüm gene güldü, parmaklarını ağzına sokup ıslık çaldı. Havadan uça uça bir kadın geldi. Alnında Veba

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

yazılıydı, çevresinde de iskeletleri çıkmış akbabalar uçuşuyordu. Kanatlarıyla koyağı kapladılar. Hiç kimse sağ
kalmadı.
Açgözlülük çığlık atarak ormandan kaçtı. Ölüm de kızıl atına atlayıp dörtnala uzaklaştı. Atının koşması
rüzgârdan hızlıydı.
Koyağın dibindeki çamurlardan ejderlerle pullu derili korkunç canavarlar çıktı. Çakallar kumun üzerinde
zıplayarak burunlarıyla havayı koklaya koklaya geldiler.
Genç Kral ağlayarak "Bu adamlar kimdi?" Ne arıyorlardı?" diye sordu.
Arkasında duran biri yanıt verdi: "Bir kralın tacına yakut arıyorlardı."
Genç Kral ürperdi, geri dönünce elinde gümüş bir ayna tutan, hacı kılığında bir adam gördü.
Yüzünün rengi uçtu, sordu: "Ne Kralı?"
Hacı yanıt verdi: "Bu aynaya bak, görürsün."
Aynaya bakıp da kendi yüzünü görünce sesi çıktığı kadar haykıra haykıra uyandı. Güneş odaya parıl parıl
dökülüyor, bahçesinin şen ağaçlarında kuşlar ötüyordu.
Saray başyazmanıyla devletin yüksek görevlileri gelip ululamalarını sundular. İçoğlanları da sırmalı kuşamını
getirip tacıyla asasını karşısına koydular.
Genç Kral baktı. Çok güzel şeylerdi. Bunlar o ana dek gördüğü şeylerin hepsinden güzeldi. Ama düşlerini
anımsadı. İçoğlanlarına, "Kaldırın bunları; giymeyeceğim!" dedi.
Görevliler şaşırdı. Kimileri de güldü, çünkü şaka ediyor sanmışlardı.
Ama Kral ciddî bir sesle bir daha söyledi, "Kaldırın şunları, gözüm görmesin. Varsın taç giyme günüm olsun,
giymeyeceğim. Çünkü bu kuşam üzünç tezgâhında, acının ak elleriyle dokundu. Yakutun yüreğinde kan var;
incinin içinde de ölüm!" deyip üç düşünü de anlattı.
Görevliler bunu duyunca birbirlerine bakıp, "Kesinlikle aklını kaçırdı; çünkü düş düştür, düşlem de düşlem.
Bunlar insanın bel bağlayacağı gerçek şeyler değildir. Bizim için didinen insanların yaşamından bize ne? İnsan
ekinciyi görünceye dek ekmek yemeyecek; bağcıyla görüşmeden şarap içmeyecek mi?" diye fısıldadılar.
Derken Saray Başyazmanı Genç Kral'a gelip, "Efendimiz, yalvarırım, bu kara düşüncelerinizi bırakın. Şu güzel
giysiyi kutsal bedeninize giyin, bu tacı başınıza takın. Kral kılığına girmezseniz, halk sizin kral olduğunuzu
nerden bilsin?" dedi.
Genç Kral onun yüzüne baktı, "Sahi mi? Eğer kral kuşamım olmazsa benim kral olduğumu bilemezler mi?" diye
sordu.
Başyazman, "Bilemezler efendimiz," diye haykırdı.
"Ben kral davranışlı insanlar var sanıyordum, ama, belki senin dediğin gibidir. Ama gene de kuşamımı
giymeyeceğim; bu tacı da giyecek değilim. Ben bu saraya nasıl geldimse öyle çıkarım," dedi.
Hepsinin çekilmesini buyurdu; yalnızca bir kişiyi, arkadaş diye kendisinden bir yaş küçük bir çocuğu, bir
içoğlanını alıkoydu. Hizmetinde yalnızca onu bırakı; duru suda yıkandıktan sonra büyük, boyalı bir sandık açtı;
dağ eteğinde keçi çobanının tüylü keçilerine bakarken giydiği deri gömlekle kaba saba koyun postu yamçısını
çıkardı; bunları giydi; eline de hantal çoban sopasını aldı.
Küçük içoğlanı iri mavi gözlerini açıp gülümseyerek, "Efendimiz, kuşamınla asanı gördüm ama tacın nerede?"
dedi.
Genç Kral da balkondan yukarı sarılmış yabanıl dikenden bir sürgün koparıp büktü, bir halka yapıp kendi başına

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

takt ı.
"Benim tac ım bu olacak" yan ıt ın ı verdi.
Bu k ılık ta odas ından ç ık ıp sarayl ıların bulunduğu büyük sofaya geçti.
Sarayl ılar eğlendi; kimileri de seslenip, "Efendimiz, halk krallar ın ı bekliyor.
Siz onlara dilenci gösteriyorsunuz,"
dediler. Ötekiler öfkeliydi; "Ülkemizin yüz karas ı oldu, bizim ba şım ıza geçmeye
uygun değil!" dediler. Onlara
yan ıt bile vermeden geçip parlak somaki merdivenlerden indi; tunç kap ılardan
ç ıkt ı, at ına binip kiliseye doğru
sürdü. Küçük içoğlan ı da yan ında koşuyordu.
Halk gülüp, "Kral delisi olacak; ata binmiş geliyor!" diye alay etti.
Dizginleri çekip, "Bilemediniz, ben Kral ım" diye düşünü anlatt ı.
Kalabal ığ ın içinden biri ç ıkt ı, ac ı ac ı yan ıp yak ıld ı, "Efendim, zenginlerin
savurganl ığ ından yoksullara can
geldiğini bilmiyor musunuz? Sizin debdebenizle biz besleniriz. Sizin keyfinizden
bize ekmek ç ıkar. Zorlu bir
efendi hesab ına didinmek ac ı şey, ama didinecek efendisi olmamak daha ac ı;
karn ım ız ı kargalar m ı doyuruyor
san ıyorsunuz? Bütün bunlar için elinde bir umar var m ı? Müşteriye 'bu kadara
alacaks ın'; sat ıc ıya 'şu kadara
satacaks ın,' diyebilir misiniz? Hiç ummam. Bunun için saray ın ıza gidin de güzel
eflatun giysinizi giyin. Bizden,
bizim ac ılar ım ızdan size ne?"
Genç Kral, "Vars ıllarla yoksullar karde ş, değil mi?" diye sordu.
Adam, "öyle," dedi, "Vars ıl karde şin ad ına da Kabil derler."
Genç Kral'ın gözleri doldu, halk ın m ır ılt ıs ı aras ında at ın ı sürdü. Küçük iç
oğlan ı korkup kaçt ı.
Kilisenin büyük kap ısına var ınca, askerler m ızraklar ın ı ileri uzat ıp "Burada ne
ar ıyorsun? Buraya kraldan başka
kimse giremez," dediler.
Yüzü öfkeyle k ızard ı; "Kral benim" diye m ızrakları itip içeri girdi.
Yaşl ı Piskopos, onu keçi çoban ı k ılığ ında görünce merakla taht ından kalk ıp
karş ılamaya gitti, 'Oğlum, bu kral
k ılığ ı m ı? Ba şına hangi tac ı giydireyim? Eline ne asas ı vereyim? Bu senin için
sevinç günü olmal ı, utanç günü
değil," dedi.
Genç Kral, "Yas ın biçtiğini sevinç giyer mi?" deyip gördüğü üç düşü de anlatt ı.
Piskopos düşleri duyunca kaşlar ın ı çat ıp, "Oğlum," dedi, "Ben yaşl ıy ım, ömrümün
k ış ında y ım. Bu koca dünyada
pek çok kötülük olduğunu biliyorum. Pek gözlü haydutlar dağlardan iniyor,
çocuklar ı kaç ır ıp Berberilere sat ıyor.
Aslanlar kervanlar ın yolunda bekleşip develerin üstüne at ıyor. Koyaktaki ekini
yaban domuzu yok ediyor,
yamaçtaki bağlar ı da tilkiler kemiriyor. Korsanlar k ıy ılar ı talan ediyor,
bal ıkç ıların gemilerini yak ıp ellerinden
ağlar ın ı al ıyor. Tuzlu batakl ıklarda cüzaml ılar bar ın ır. Kam ış çitinden evleri
vard ır. Yanlar ına kimse yaklaşmaz.
Kentlerde dilenciler dola şır, yiyeceklerini köpeklerle payla şır. Sen bunların
önüne geçebilir misin? Cüzaml ıy ı
yatağ ına, dilenciyi sofrana alabilir misin? Aslan rican ı dinler, yaban domuzu
buyruğunu tutar m ı? Düşkünlüğü
yaratan senden akıll ı değil mi? İşte bunun için tuttuğun yolu kutsam ıyorum.
At ına binip saraya dön, neşeni
tak ın ıp krala uygun giysini giyin kuşan da, ba şına alt ın taç giydireyim; eline
de incili asa vereyim. Düşlerine
gelince, art ık onlar ı düşünme; dünyan ın yükü bir adam ın ta şıyamayacağ ı denli
büyük, üzüntüsü de bir yüreğin
dayanamayacağ ı denli ağ ırd ır."
Genç Kral, "Bunu bu yap ıda söylüyorsun, ha?" diye Piskopos'u b ırak ıp mahfile
ç ıkt ı, İsa'n ın yontusu önünde
durdu.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Sağında, solunda son derece güzel altın kaplar, sarı şarap dolu tasla kutsal yağ dolu sürahi vardı. İsa'nın
yontucuğu önünde dize geldi; mücevherli mihrabın yanında büyük mumlar yanıyor, bunlar dumanları mavi
çelenkler halinde kubbenin içinde kıvrılıyordu. Başını eğip yakarıya daldı. Papazlar da kaskatı cüppeleriyle
mahfilden çekilip gittiler.
Birdenbire dışardan hırçın bir gürültü geldi. Saraylılar titrek tuğları, parlak çelik kalkanlarıyla yalın kılıç içeri
girdiler. "Nerde o düş budalası?" diye bağırdılar, "Nerede o dilenci kılıklı Kral? Yurdumuzun yüz karası o oğlan
nerde? Onu kesinlikle geberteceğiz; çünkü bizim başımıza geçmeye uygun değil."
Genç Kral başını bir daha eğip yakardı, yakarmasını bitirince ayağa kalktı, onlara üzüntülü üzüntülü baktı.
O! Güneş, renkli pencerelerden, kralın üzerine bir çağlayan gibi döküldü; tel tel ışın demetleri, üstüne keyfi için
hazırlanan kuşamdan güzel, sırmalı bir üstlük ördü. Elindeki ölü sopa çiçeklendi, incilerden beyaz zambaklar
açtı. Başındaki kuru diken çiçeklendi, yakutlardan al güller verdi. Zambak en değerli incilerden daha beyazdı,
sapları da pırıl ırıl gümüştendi. Güller has yakuttan aldı, yaprakları da dövme altındandı.
Orada, Kral üstlüğü içinde durdu, mücevherli mihrabın kapıları ardına değin açıldı; kutsal su kasesinin renk renk
ışınlı billurundan görülmemiş büyülü bir ışık saçıldı. Orada bir kral kuşamı içinde durdu, çevresine Tanrı'nın
görkemi doldu, oyuk mihrapların içinden Azizler de kımıldar gibi oldu. Onların önünde güzel bir Kral kuşamı
içinde durdu. Orgun müziği uğul uğul uğuldadı, trompetçiler trompetlerini üfledi, ilahici çocuklar ilahilerini
okudu.
Halk korkuyla karışık bir saygıyla dize geldi; saraylılar, kılıçlarını kınlarına sokup baş eğdiler; Piskopos'un
yüzünün rengi uçtu, elleri titredi; "Sana tacı benden büyük biri giydirdi!" diye haykırıp onun önünde dize geldi.
Genç Kral yüksek mahfilden indi, halkın arasından geçip saraya döndü. Fakat kimse yüzüne bakmaya cesaret
edemedi, yüzü Melek yüzüydü.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com